List izhaja vsako soboto zjutraj. Posamezna številka 20 lir, na šestih straneh 25 lir. Zaostale številke dvojno. Celoletna naročnina 1000 lir; polletna 500 lir; trimesečna 260 lir; mesečna 90 lir. Uredništvo: TRST, ulica Montecchi 6/II - tel. štev. 93-073, 93-806. Uprava: TRST, trg Duca degli Abruzzi 3, Dom pristaniških delavcev II. nadstr. - tel. štev. 28-402. Dopisi se dostavljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi in slike se ne vračajo. — Oglasi: v širokosti enega stolpca za vsak milimeter 30 lir. Oglasi se plačajo vnaprej.
POSTNINA PLACANA V GOTOVINI - SPED. IN ABBONAM. POST.

DELO

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE S.T.O.

OBNOVLJENA IZDAJA LETO V. ŠTEV. 235 — TRST - PETEK, 1. MAJA 1953. — CENA 25 LIR

Na 5. strani objavljamo celotno besedilo odgovora "Pravde" predsedniku Eisenhowerju

ŽIVEL PRVI MAJ 1953

DAN BORBE ZA MIR IN CIVILNO UPRAVO NA STO!

MANIFESTACIJA MIRU IN ENOTNOSTI

...b letošnjem Prvem ...u vlada veliko upa-. V izmučeni Koreji ...enjujejo ranjene in ...abljene ujetnike, zače...o se pogajanja za pre...je. Vsi želijo, da se vojna ...neha in se povrne mir ...samo v Koreji, temveč ...vsem svetu.

...i smo med onimi, ki ...bolj čutijo potrebo po ...u, ker smo bili in smo ...vedno «ljubezniva žrtev ...dne vojne», sporno o...lje, razdvojeno, upra...no po vojaških upra..., zasedeno po tujih če..., namenjeno vojni, da...nji hladni in jutrišnji ...ci.

...ato še enkrat pridru...emo svoj glas glasu ...h mož in žena dobre ...je, da zahtevamo po...itev, da zahtevamo, naj ...sa vprašanja rešijo na ...ni način, da zahtevamo, Organizacija združenih ...odov, od katere zavisi v ... trenutku usoda naše... Ozemlja, intervenira in ... da civilno upravo, ki združi obe coni, jih ...nokratično upravlja po ...elih, ki jih vsebuje nje... listina in naj zajamči ...emu prebivalstvu nje...o varnost, mir, člove...ske, demokratične in ...odne pravice. Združeni ...tevamo, naj se sedanja ...akonita, samovoljna, ...aška, protidemokratič... začasnost v obeh conah ...omesti z začasno sicer, ...a zakonito, civilno, de...kratično upravo v kate...se bo lahko vsaka stranka in vsak državljan boril za takšno dokončno rešitev, ki se mu zdi najbolj pravilna.

Mi hočemo, da bi bilo letošnje leto, leto miru v svetu in v Trstu. Kljub provokacijam imperialističnih vojnih hujskačev in njihovih brezpogojnih hlapcev, kot sta Tito in De Gasperi, za katere je pomiritev smrtni udarec, vemo, da bo narodom uspelo oddaljiti nevarnost novega klanja.

Tudi letos proslavljamo praznik Prvega maja ločeni od naših bratov v coni B, ki v še nesrečnejši situaciji kot je naša, trpijo pod peto titovskega vojaškega trinoštva. Manifestiramo proti sedanjim gospodarskim, političnim, socialnim, nacionalnim in splošno moralnim pogojem našega prebivalstva in našega Ozemlja in proti posebnim pogojem naših delovnih ljudi, ki so vedno težji in neznosnejši zaradi razdelitve Ozemlja in vojaške okupacije ter razkola med delavskim razredom, od katerega imajo koristi delodajalci, tuji okupatorji in njihovi hlapci. Sovražnikom tržaškega delavskega razreda odgovarjajo danes delovni ljudje, korakajoč strnjeno, kot vedno, na čelu s svojimi razrednimi sindikati in rdečimi zastavami proletarskega internacionalizma, slovansko - italijanskega bratstva, socialističnih zahtev in teženj.

Prišel bo dan — in ta dan ni tako daleč kot nekateri mislijo ali se delajo, da mislijo — ko bo v Trstu, po vsem Ozemlju bo obstajala le ena sama sindikalna centrala, proletarska, ena politika, razredna in ena sama zastava, zastava bratstva med slovenskimi, italijanskimi in hrvatskimi delovnimi ljudmi.

Naprej, torej, naproti gotovi bodočnosti, naproti miru in enotnosti vseh delovnih ljudi.

ŽIVEL PRVI MAJ!

VITTORIO VIDALI

Proletarci vseh dežel, združite se!

Državljani! Delavci!

Udeležite se velike prvomajske manifestacije, zahtevajoč, naj Organizacija združenih narodov nadomesti sedanji vojaški upravi cone A in B z enotno civilno upravo, ki naj zagotovi našemu prebivalstvu, dokler se vprašanje Svobodnega tržaškega ozemlja ne dokončno reši, MIR, SVOBODO, DELO.

Delavci in delavke!

Manifestirajte tega dne svojo voljo po enotnosti, ker samo v enotnosti boste močni in zmagoviti!

Žene in možje STO!

Ojačite ob priliki tega Prvega maja slovansko-italijansko bratstvo, enotnost vseh narodov v borbi za svet človečanske pravice in socialnega napredka!

ZA CIVILNO UPRAVO!
ZA ENOTNOST DELAVSKEGA RAZREDA!
ZA SOCIALISTIČNI INTERNACIONALIZEM!
ŽIVEL MIR!
ŽIVEL PRVI MAJ!

Komunistična partija STO
Tržaška federacija PSI

O POZIVU DFS IN SDZ GORIŠKIM SLOVENCEM

TITOVCI POZIVAJO SLOVENCE NAJ PODPREJO DEMOKRISTJANE

Titofašistično glasilo v Trstu je v petek 24. aprila t. l. na uvodnem mestu objavilo vest, da je «vodstvo demokratične fronte Slovencev v Italiji sklenilo sporazum tudi z vodstvom SDZ, da Slovenci ne vložijo svoje kandidatne liste in da ne podprejo nobene italijanske stranke». Nadalje «Primorski» piše, da «bo vodstvo DFS pozvalo slovenske volivce, naj oddajo prazne glasovnice». Isto je objavilo naslednji dan v soboto v obliki uradnega obvestila titovske organizacije na Goriškem in uvodnika titovskega goriškega tednika «Soče». Tokrat so titofašisti v svojem listu izpustili stavek, v katerem so zatrjevali da je bil ta sklep sprejet sporazumno z goriško SDZ.

S strani SDZ pa do sedaj ni prišlo do nobenega uradnega obvestila, čeprav je njeno glasilo «Demokracija» od 24. aprila pod neko drugo vestjo priobčila odstavek, ki med drugim pravi, da «nam od vseh strani poročajo, da bodo slovenski volivci oddali prazno glasovnico...».

Po soboti pa se s titofašistične strani niso več slišali glasovi o abstinenci na volitvah, dočim je v Ljubljani, kjer je ravno zasedal kongres titovske fronte, zapel popolnoma drugačen zvon, ki postavlja v zelo mučen položaj titovske goriške hierarhe.

Na kongresu v Ljubljani se je po dolgem in zagonetnem molku oglasil bivši titovski gauleiter v Trstu Babič in med drugim dejal, da «je abstinenca goriških Slovencev pri bodočih parlamentarnih volitvah v Italiji politično neoportuna, ker bi pomenila izolacijo Slovencev v Italiji od naprednih sil v Italiji sami». Babiča ne smatramo za tako samoiniciativnega in inteligentnega, da bi bil lahko prišel sam do teh zaključkov in do te graje proti goriškim sozaslužkarjem. Zato smo mnenja, da je enostavno iznesel stališče ljubljanskih in beograjskih vodilnih krogov.

Sedaj se nam zato postavlja vprašanje: ali bodo goriški titofašistični kolovodje vztrajali na že zavzetem stališču o oddaji praznih glasovnic in torej o abstinenci na parlamentarnih volitvah ali pa bodo poslušali zvon od zgoraj in poparjeno požrli že določeno stališče in začeli «prepričevati» goriške Slovence, naj glasujejo za «napredne sile»?

V obeh primerih predstavlja stališče titofašistov težko narodno izdajstvo interesov goriških Slovencev. Abstinenca na parlamentarnih volitvah in oddaja praznih glasovnic ni nič drugega kot znak oportunističnega odklona od borbe za slovenske pravice, ki jih jamči republikanska ustava, in, kar je najbolj podlo, direktna pomoč demokristjanom in njihovim satelitom, ki jim bodo prazne glasovnice prišle ravno prav za to, da ne bi njihove z goljufijo, duševnim in fizičnim pritiskom pridobljene pozicije propadle in da ne bi prišla še bolj do izraza nejevolja slovenskih in italijanskih volivcev na Goriškem proti protiljudski in pogubonosni politiki sedanje klerikalne vlade.

Pozivati slovenske volivce v Italiji na abstinenco pomeni siliti jih v še hujši položaj, kot je sedanji, in jih izločati iz državne skupnosti, kar si najbolj vroče želijo prav demokristjani, fašisti in njih sateliti od liberalcev do socialdemokratov. Jasno je, da slovenski volivci ne morejo voliti niti za demokristjane niti ne za njihove satelite, ki so največji sovražniki njihovih vsaj formalno priznanih pravic. Pozivati jih, naj oddajo prazne glasovnice pa pomeni odtrgati opozicijskim strankam slovenske glasove, kar ni nič drugega kot krepitev demokristjansko-satelitskega volilnega bloka.

Stališče ljubljanskih in beograjskih krogov, ki ga je iznesel v Ljubljani slamnati mož B. Babič, je prav tako narodno izdajstvo. On pravi, da se morajo Slovenci v Italiji vključiti v «napredne sile» v Italiji. V Avstriji so za titofašiste bili «napredne sile».... socialdemokrati, ki so skupno z avstrijskimi demokristjani neposredni krivci narodnega zatiranja na Koroškem. Za te sovražnike Slovencev so titofašisti pozvali Korošce, naj volijo.

Še pred nekaj dnevi so titofašisti naznanjali tudi v «Primorskem», da so socialdemokrati skupno z magnacucchiji «progresivne sile» in takrat se je sklepalo, da bodo tudi v Italiji pozvali Slovence, naj glasujejo za svoje sovražnike, t. j. za socializdajalce. Prišla pa je «abstinenca» in za njo ljubljanska «neoportunost», kar nam potrjuje, da se titofašisti vračajo na svoje prejšnje stališče in da bodo zahtevali od Slovencev, naj glasujejo za zaveznike in podrepnike demokristjanov, t. j. za saragatovce in magnacuchije. Ali ni to prav tako narodno izdajstvo?

Isto velja tudi za vodstvo SDZ, ki prav tako med vrstami pridiga abstinenco, da bi demokristjani še lažje gnjavili in zatirali Slovence. To so ti «domoljubi» na kvadrat!

Jasno je, da edina pot, ki preostaja goriškim Slovencem, je glasovanje za Komunistično partijo Italije, ki kandidira na svoji listi Slovenko in je stalno dokazala, da so ji pravice naše nacionalne manjšine ena izmed prvih in glavnih skrbi.

Napad na Luang Prabang

SAIGON — Laoitske čete s pomočjo vietnamskih prostovoljcev so začele napad na prestolnico Laosa Luan Prabang. Francoski krogi so zelo zaskrbljeni zaradi težkega položaja, ki jih lahko prisili, da izpraznijo mesto.

NOV KONKRETNI DOKAZ MIROLJUBNE POLITIKE TABORA SOCIALIZMA

Sovjetska in kitajska vlada sta pripravljeni skleniti pakt petih

V imenu sovjetske vlade je Molotov sporočil Stalnemu odboru miru, da se strinja s pozivom Kongresa narodov za mir - Isto je izjavil Cu En Lai, ki je poudaril, da se vsi sporni problemi lahko mirno rešijo

V torek 28. aprila je osrednje glasilo Komunistične partije SZ «Pravda» objavilo odgovor zunanjega ministra ZSSR Vjačeslava Molotova na pismo komisije Kongresa narodov za mir, ki je vsebovalo predlog za začetek pogajanj med vladami ZSSR, ZDA, L.R. Kitajske, Velike Britanije in Francije za sklenitev pakta miru.

Odgovor sovjetske vlade se glasi: **«Vlada ZZSR, nadaljujoč svojo politiko, ki zasleduje okrepitev miru in sodelovanje med narodi, izraža svojo solidarnost s pozivom Kongresa narodov za mir in s predlogom, ki ga vsebuje.**

«Sovjetska vlada je prepričana, da ni spora ali nerešenega vprašanja ki se ne bi moglo rešiti na miren način na podlagi vzajemnega sporazuma med zainteresiranimi deželami. V skladu s tem, izjavlja sovjetska vlada, da je vedno pripravljena na sodelovanje z vladami ostalih držav za dosego plemenitih ciljev okrepitve svetovnega miru in mednarodne varnosti».

To izjavo je «Pravda» vključila v uvodni članek pod naslovom «Za okrepitev svetovnega miru in mednarodne varnosti», v katerem pravi, da je sovjetska vlada prejela 11. aprila pismo Stalnega odbora Kongresa narodov za mir skupno z dunajskim pozivom petim velesilam za sklenitev pakta miru. List poudarja v svojem uvodniku, da vprašanje miru je imelo in ima največji odmev v svetu in da se na vedno večjem številu shodov, demonstracij, zborovanj, konferenc in kongresov govori prav o ohranitvi in okrepitvi miru.

«Misel miru se je polotila množic. Narodi razumejo, da bo mir med petimi velesilami s prebivalstvom, ki predstavlja skoraj polovico človeštva, zagotovila mir po vsem svetu. Politika miru sovjetske države navdihuje vse zavedne može in žene, ki se borijo za preprečitev nove svetovne vojne. Najmočnejše gibanje naših dni Gibanje partizanov miru se razširja in krepi v vseh deželah, v vseh delih sveta».

«Pravda» nadalje ugotavlja, da je misel o paktu miru med velesilami bila od 1949, ko se je sestal prvi kongres miru, glavno geslo, ki je navdahnilo milijone ljudi. Poziv odbora miru za pakt petih je prejel preko 600 milijonov podpisov, ki so bili nabrani tudi tam, kjer je beseda «mir» prepovedana in kjer se njeni pristaši izpostavljajo policijski in teroristični akcij.

«Takšna soglasnost milijonov ljudi dokazuje — pravi «Pravda» — da je ogromna večina prebivalstva vsake države zainteresirana na mirnem sodelovanju med narodi. In če vlada izraža voljo ljudstva, ne more ne biti zainteresirana na sprejetju ukrepov, ki predstavljajo želje množic, katere zahtevajo okrepitev svetovnega miru in mednarodne varnosti. Sovražniki mednarodnega sodelovanja skušajo prevarati množice in jim prikriti svoje resnične namene. Oni se zoperstavljajo sklenitvi pakta miru, trdeč, da bi podpis tega dokumenta oslabil prestiž Združenih narodov».

«Podobni argumenti so neutemeljeni — nadaljuje «Pravda» — **saj je vsem jasno, da je oblast Združenih narodov predvsem odvisna od enotnosti petih velesil.** Kdo more ignorirati, da je soglasnost petih velesil v Varnostnem svetu ključ Združenih narodov? To načelo pa je ignorirano od nekaterih držav, ki ovirajo OZN pri izvrševanju njenih nalog. Sklenitev pakta miru med petimi velesilami bi okrepila OZN, podrejujoč jo namenu miru in mednarodnega sodelovanja, za kar je bila ustanovljena. Solidarnost sovjetske vlade s pozivom Kongresa narodov za mir in s predlogom, ki ga vsebuje, predstavlja željo vsega našega ljudstva. Z delom za uresničenje svojih načrtov mirne izgradnje si sovjetsko ljudstvo iskreno želi ohranitve in okrepitve miru in varnosti med vsemi narodi. Naše ljudstvo je za mir, za široko mirno sodelovanje med vsemi deželami.

Sovjetsko ljudstvo — zaključuje «Pravda» — **je vedno smatralo in smatra tudi danes, da najbolj korektna nujna in pravilna zunanja politika je politika miru med narodi, ki temelji na vzajemnem zaupanju, učinkovita politika, ki naj temelj na dejstvih in naj bo potrjena od dejstev».**

Istega dne je ministrski predsednik in zunanji minister L. R. Kitajske Cu En Lai po radiu v Pekingu sporočil, da kitajska vlada sprejme poziv Kongresa narodov za mir, da bo z vsemi svojimi silami podprla napore za sklenitev pakta miru, za ureditev mednarodnih sporov preko debate in pogajanj med zainteresiranimi državami. Cu En Lai je tudi poudaril, da je kitajska vlada prepričana, da dežele različnega socialnega sistema lahko soobstojajo v miru.

Vest o tem novem velikem koraku miru sovjetske in kitajske vlade je zelo razveselila vse kroge, ki jim je mir glavna skrb. V vseh deželah se poudarja, da je ta korak sovjetske in kitajske vlade nov dokaz iskrene volje teh dveh dežel za dosego mirnega sporazuma in mirne rešitve vseh spornih vprašanj. Tudi v angleških poluradnih krogih je bila vest o tem novem sovjetskem koraku dobro sprejeta. Le glasnik ameriškega državnega tajništva je negativno reagiral na Molotovljev odgovor in ga, kot običajno, označil kot «propagando». Vsekakor je to stališče ameriškega zunanjega ministrstva zelo značilno za ameriško politiko, ki prav v teh zadnjih dneh dokazuje, da se vlada ZDA v pravem smislu besede boji miru in pomiritve.

Nov korejski predlog

...AM MUN DŽON — V ne...o so se ponovno začela pogajanja za premirje z nadaljevanjem diskusije o ujetnikih. ...dski predstavniki niso sprejeli predloga o izročitvi ujetnikov, ki se ne bi hoteli vrniti domov, Švici. Zaradi tega je ameriški gen. Harrison zahteval, da bo prekinil pogajanja. Ljudski predstavniki so predlagali, naj se omenjeni ujetniki izročilo v varstvo azijski nevtralni vladi.

BEOGRAD — Titovska vlada je zaradi velikega pomanjkanja žita, ki je posledica njene katastrofalne gospodarske politike, ponovno uvedla nakaznice za kruh v Splitu, Nišu in drugih jugoslovanskih mestih.

V TRAJEN SPOMIN...

...uski naziv našega mesta krati ...učno spanje nadebudnemu ...oborcu» za naše pravice Bu...u. Zato se on na dolgo in široko razpisuje v «Primorskem» ...z načina, kako ruski narod ...iva naše mesto, prihaja do ...bokoumnega (globokoumnost ...njegovi navadi in pravijo, je navada železna srajca) zaključka, da se nam godi skrajna krivica, po kateri se da posne...sa «sovjetska politika vplivnih področij, interesnih sfer», ...kratizma, hegemonije nad ...imi narodi, imperializma itd. Zaradi ruskega «Trijesta» naj tržaški Slovenci napovedali ...vetov vojno proti ZSSR in naj bi sklenili premirja, dokler bi Rusi spremenili svojega ...v jeziku udomačenega naziva. ...bi bilo kot zahteva italijanskih šovinistov, naj tržaški Slovenci imenujemo naše mesto Trieste in ne Trst, naj bi po u...škem receptu imenovali bicikl «sprdalo bez motora» itd.

Zadeva postaja resnejša, ako ...mislimo, da prav po zaslugi ...dalovega «poglavnika» Tita obstaja danes resna nevarnost, da se bomo povrnili v čase, ko bomo morali že zopet imenovati naše mesto Trieste in ne Trst in da bo naše področje prav po zaslugi titovske protisovjetske politike in titovskega narodnega izdajstva predan De Gasperiju. Ali je Budal začel to smešno polemiko, da bi naši ljudje pozabili na to dejstvo?

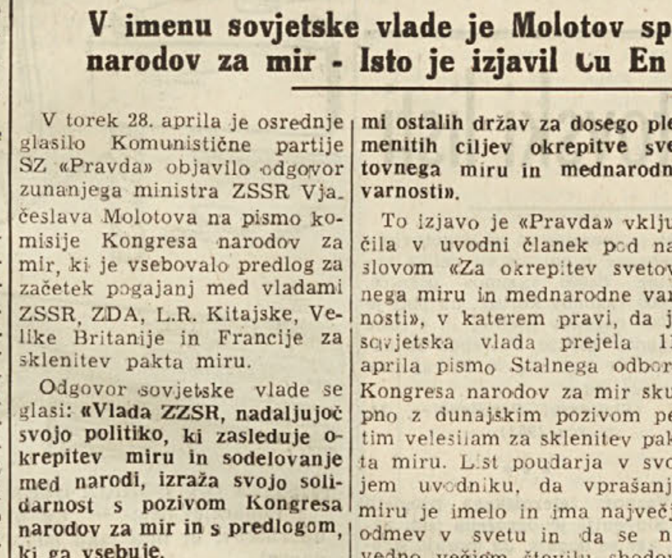

Za Budala pa zadevica postaja še tragičnejša v trenutku, ko bo videl na našem kliševu, kako prav njegovi voditelji poznajo naše mesto pod imenom Trieste in ga še brezplačno vključujejo v število italijanskih mest. Objavljen kliše ovoja iz Beograda s «Trieste-Italia» pa poklanjamo Budalu v trajen spomin.

Uspeh KP v Franciji

PARIZ — V nedeljo so se vršile v Franciji upravne volitve. KPF kljub vsem provokacijam, terorju, diverzantstvu in pritisku vlade je obdržala svoje pozicije, znatno napredovala v samem Parizu, kjer je prejela skoro 28 odst. glasov, in v rudarskih pokrajinah. Popolnoma poraženi so bili golisti. Napredovali so tudi socialdemokrati.

Poziv goriškim Slovencem

Goriška federacija je naslovila Slovencem naslednji poziv:

SLOVENCI! VOLIVCI!

Bliža se 7. junij, ko bomo šli na volišče, da oddamo svoj glas za izvolitev državne zbornice in senata. Po krivdi Degasperijeve vlade se položaj, posebno v naši pokrajini, neprestano slabša. Zapirajo se tovarne in število brezposelnih delavcev stalno narašča. Našemu revnemu kmetu se hoče odvzeti zemlja, ki jo že desetletja obdeluje. Davki vedno bolj naraščajo in tlacijo delovnega človeka. Življenjski pogoji ljudskih množic se z dneva v dan slabšajo in postajajo neznosnejši. Demokratične svoboščine so teptane in ogrožene. Slovenska manjšina je zatirana ter se ji kratijo in odrekajo po ustavi priznane narodnostne pravice.

Komunistična partija, kot predstraža delavskega gibanja, gre na volitve s svojim borbenim programom za odpravo neznosnega socialno-političnega stanja, za odpravo korupcije v vladnih krogih, za odpravo revščine med delovnim ljudstvom, za izvajanje socialnih reform in za spoštovanje republiške ustave.

Komunistična partija gre na volitve v znaku borbe za mir, za bratstvo med narodi, za spoštovanje narodnostnih pravic in enakopravnosti slovenske manjšine ter za boljše življenje vsega delovnega ljudstva.

GORISKI SLOVENCI!

Vodstvi DFS in SDZ sta sklenili pozvati goriške Slovence, naj oddajo prazne glasovnice. To sramotno stališče pomeni, v tem težkem trenutku, odrekati se najvažnejši politični borbi; pomeni vreči puško v koruzo ter izdati narodnostne in socialne interese slovenskega življa; pomeni prepustiti goriške Slovence samim sebi na milost in nemilost Degasperjevi reakcionarni vladi; pomeni posredno podpreti vladne stranke, da se okoristijo sleparskega volilnega zakona; končno pomeni zatajiti volilno pravico, za dosego katere so se naši očetje in predniki desetletja borili in žrtvovali.

DELAVCI, KMETJE, URADNIKI, OBRTNIKI, TRGOVCI, UPOKOJENCI!

Udeležite se volitev in ne vzdržujte se glasovanja. Vsak glas postane lahko odločilen in usoden.

Za uveljavitev vseh vaših pravic borite se združeni z italijanskim delav. gibanjem.

Za obrambo narodnostnih in socialnih pravic volite za stranko, v kateri se je boril in bil izvoljen v italijansko zbornico nepozabni Jože Srebrnič.

Volite za stranko, ki je edina, ki ima na svoji listi slovenskega kandidata.

VOLITE ZA KOMUNISTICNO PARTIJO!
GORISKA FEDERACIJA KPI

SPORED proslav I. maja

V Trstu:

Ob 6. uri zjutraj budnica po mestnih ulicah;
ob 8.30 zbirališče za sprevod na trgu Tra i Rivi (Rojan);
ob 9. uri odhod povorke preko ulice Rojan, drevoreda Miramare, ul. Carlo Ghega in Carducci na

Trg Garibaldi

kjer bo ob 10. uri

ZBOROVANJE

Govorila bosta tovariša:

Ernesto Radich
tajnik Zveze enotnih sindikatov

Franc Gombač
član Izvršnega odbora ZES.

Predsedoval bo tov. **PINO BURLO**

Za Komunistično partijo STO in Tržaško federacijo PSI bosta prinesla pozdrave

Vittorio Vidali in **Giacomo Benini**

Ob 15. uri na

stadionu pri Sv. Soboti bo

Velika telovadna in folklorna prireditev

Spored:

1. sprevod delovnih sil, telovadcev, športnikov, pionirjev in folklornih skupin;
2. telovadni nastop «Mavrične barve»;
3. tek na 3000 metrov;
4. telovadni nastop «Ljudski ples»;
5. baletni nastopi skupin iz Celovca, Gradiške in domačih. «Vrtec miru», ki ga bodo izvajali pionirji.

V Miljah

Ob 6.30 budnica po mestnih ulicah;
ob 10. zbirališče v Ljudskem domu nato ZBOROVANJE na trgu Marconi. Govorili bodo tovariši:
BONOMO TOMINEZ, NEREO MARTINELLI, DUŠAN LOVRIHA in GASTONE MILLO

V Nabrežini

Ob 6. uri budnica — ob 15. uri zbiranje prebivalstva na vaškem trgu nato povorka slozi vas s povratkom na trg, kjer bo ZBOROVANJE.
Govorila bosta tovariša
KAREL SISKOVIC («Mitko») in GIUSEPPE MUSLIN.

V Sv. Križu

Ob 6. uri budnica — od 8. do 14. kulturni in športni spored na dvorišču gostilne Delorenzi — ob 14. zbiranje prebivalstva in odhod povorke do Krožade, kjer bo ZBOROVANJE.
Govorila bosta tovariša
JUSTO KOSUTA in GIGLIO DAPRETTO.

Na Goriškem:

dopoldne v **Tržiču**
VELIKO DELAVSKO ZBOROVANJE.
Popoldne na Grojni v **Gorici** (pri gostilni «Gira») ob 14. uri

zborovanje in ljudska veselica

ob 18.30 pozdravni govori tov.
BERGOMASA FULVIA in MARKOVICA ALOJZA

SLAVNA CGIL JE NAKAZALA POT REŠITVE IZ SLEPE ULICE

ITALIJANSKI DELAVSKI RAZRED JE VODILNA SILA VSEGA NARODA

Stavke 1944. leta so preprečile ropanje narodne imovine - Nacionalizacija monopolistične industrije in izvedba agrarne reforme sta predpogoja za rešitev življenjskih problemov Italije - Edino delavski razred je častno izpolnil svoje poslanstvo

Če so bile stavke v letu 1944. in borbe italijanskega delavskega razreda proti nemškemu okupatorju velike važnosti in odločilne za preprečitev prevoza v Nemčijo italijanske industrijske imovine, je po drugi strani vstaja 25. aprila v Genovi, Milanu, Torinu in drugih središčih severne Italije preprečila zločinski načrt nacistov za porušenje industrijskih, pristaniških in železniških naprav.

Italijanski delavski razred je s svojo borbo v obrambo gospodarskih temeljev dežele dokazal vso svojo zrelost. Italijanska buržoazija je tirala deželo v blazno in zločinsko pustolovščino ter se je izkazala kot nezmožna, da bi branila narodno imovino pred pohlepom tujega okupatorja. Šele delavski razred, ki se je postavil na čelo naroda je častno izpolnil to odločilno poslanstvo.

Obnova dežele, ki jo je začrtala na enotnih temeljih slavna CGIL, in velik ugled, ki si ga je pridobil delavski razred v osvobodilni vojni, sta omogočila dosego trdnih položajev na polju dela in sindikalnih svoboščin ter sta obenem povečala vpliv delavskega razreda na gospodarsko, politično, socialno in kulturno življenje v deželi.

Stranki delavskega razreda KPI in PSI, ki sta se 1934. leta sklenili sporazum akcijske enotnosti, sta pristopili v vlado, da bi doprinesli k skupnim naporom za obnovo delež delavskega razreda, ki je bil povezan z delovnim ljudstvom z vasi. Na ta način bi bili lahko storjeni veliki koraki naprej, Italija bi se dvignila iz vojnih ruševin, postala bi dežela blagostanja in pridobila na ugledu. Seveda bi bilo treba izvesti določene reforme v gospodarskem ustroju, izvajati na mednarodnem polju politiko miru in prijateljstva z vsemi narodi ter čuvati nacionalno neodvisnost.

Kar se tiče gospodarskih reform, gre v prvi vrsti za nacionalizacijo monopolistične industrije, ki je v rokah glavnih krivcev nacionalne katastrofe. Nadalje za izvedbo agrarne reforme z odstranitvijo vseh fevdalnih vezi v kmetijskem gospodarstvu. In vse do 1947. leta so bili vsi ti ukrepi tudi na dnevnem redu in kljub vsem sporom je bila nacionalna antifašistična enotnost zagotovljena.

Saragatovski razkol, potovanje De Gasperija v Ameriko, izključitev komunistov in socialistov iz vlade, kar so hoteli ameriški imperialisti, pa je bilo po eni strani znak začetka hlapčevanja tujcu, opuščanja nacionalne neodvisnosti, podrejanja italijanskega gospodarstva ameriškemu, po drugi strani pa so demokristjani in njihovi priveski odprli pot istim silam, ki so našle svoj izraz v fašizmu in povzročile propast Italije. To je pomenilo konec mirnega razvoja italijanske demokracije in začela se je nova faza borbe, da se Italija ohrani izven vsake vojne pustolovščine in zagotovi rešitev življenjskih problemov

Volitve 18. aprila, ki so se vršile v znaku protikomunizma, s sleparijo, prevaro in verskim terorjem so vlile reakciji novega poguma. Začela je s kampanjo sovraštva, ki je dosegla vrhunec z atentatom na ljubljenega voditelja delavskega razreda Palmira Togliattija. Toda italijanski narod je dal z bliskovito naglico svoj odgovor. Splošna stavka je bila popolna in se še nikdar ni videlo tako mogočnega ljudskega nastopa. Nekateri so celo mislili na vstajo ali revolucijo. Toda ni šlo za to, marveč za resen opomin ljudstva. Vlada je bila docela zbegana, mnogo kapitalistov je zbežalo v Švico. Italijansko ljudstvo in delavski razred sta pokazala, da nočeta povratka v fašizem

Zaradi tega mogočnega ljudskega odpora so demokristjani razbili sindikalno enotnost. Začela se je tako zagrizena borba proti demobilizaciji tovarn, proti množičnim odpustom z dela. Na ofenzivo delodajalcev je delavski razred v tovarnah in ladjedelnicah odgovoril z zasedbo podjetij, splošnimi in delnimi stavkami ter protesti. V borbi je uresničil akcijsko enotnost in pozval na aktivno solidarnost za obrambo tovarn in dela tudi srednje sloje, obrtnike, male trgovce in vse prebivalstvo.

Oglejmo si sedaj nekoliko številk, ki docela označujejo stanje na polju dela. Kar se tiče popolne in delne brezposelnosti, imamo na vsakih 5 zaposlenih 2 brezposelna, pri poljskih delavcih pa za 2 zaposlena 3 brezposelne. V Kalabriji pa celo na 1 zaposlenega 2 brezposelna. Iz uradnih podatkov izhaja, da je v Italiji nad 2 milijona popolnoma brezposelnih. Od 1948. do 1950. se je znižalo delo za 8,400.000 delovnih dni, v javnih delih e beleži od 1947 do 1950 znižanje 27,415.000 delovnih dni. V industrijskih podjetjih pa se poveča nadizkoriščanje, delovni urnik se niža od 48 na 40 in celo 32 ur, kljub temu pa je celotna proizvodnja nedotaknjena. V tovarnah Fiat je proizvodnja narasla od 1948 do 1951 za 61 odst., dočim so delavski zaslužki narasli komaj za 21 odst.

Izhod iz tega nevzdržnega stanja je jasno nakazala CGIL s svojim načrtom dela, ki je postal podlaga borb italijanskega naroda. Načrt predvideva letno proizvodnjo 4 milijone ton jekla, mesto današnjih 2, 3 milijona, štirikratno povečanje sedanjega traktorskega parka, letni program 400.000 ton ladjevja, dovršitev železniške obnove, podvojitev vladnega programa za gradbeništvo itd.

Italijanski delavski razred, ki je trdno organiziran v C.G.I.L. in pod vodstvom svojih strank, se ne spušča samo na teren kritike in borb za takojšnje zahteve, marveč postavlja na dnevni red temeljne probleme, ki so življenjske važnosti za ves narod ter se bori proti vladi z zahtevo mirnodobskih investicij. S tem še enkrat potrjuje, da je to razred, ki bo lahko dvignil narod in da je že danes njegov vodilni razred.

F. G.

Tov. Stalin živi v srcih mladega rodu

PORAZNA BILANCA PETLETNEGA MANDATA DEMOKRISTJANOV

Gospodarska kriza na Goriškem je posledica zgrešene politike vlade

Po prevzemu oblasti so demokristjani pozabili na obljube, ki so jih dali leta 1948. - Zapretje oljarne v Tržiču in odpusti z dela v drugih tovarnah - 22.9% celotnega prebivalstva je brez dela - Naraščanje bede

GORICA — Ob priliki parlamentarnih volitev leta 1948. so demokristjani in njihovi priveski mnogo obetali prebivalstvu, če bodo prišli na oblast. Na oblast so sicer prišli, toda razmere so ostale popolnoma neizpremenjene. V neštetih primerih so se te še celo poslabšale. Na vse obljube so popolnoma pozabili. Zato je danes gospodarski položaj tudi na Goriškem v zelo kritičnem položaju. Da je tako res je dovolj, da navedemo le nekaj primerov:

Delavci, kmetje in polovinarji v Italiji se kompaktno borijo za svoje pravice. De Gasperijeva vlada je bila vedno in je tudi danes na strani industrijcev, monopolistov in zemljiških magnatov. Ta vlada se boji volitev. Zato je protipravno uvedla volilni zakon, ki naj bi ji omogočil nadaljnji obstoj in vzpostavitev klerikalne diktature v deželi. Toda delavci in kmetje bodo tudi te načrte preprečili.

V tržiški oljarni «Luzzatti» je svojčas delalo 330 delavcev. Danes je oljarna zaprta zato, ker so monopolisti, katere podpira vlada, onemogočili njeno nadaljnje obratovanje.

Takoj po končani vojni je delalo v tržiških ladjedelnicah 14 tisoč delavcev. Danes dela tam le 8.700 delavcev. Prej so delali po 48 ur na teden, sedaj pa delajo le po 44 ur na teden.

Leta 1948. je delalo v tovarni SOLVAY v Tržiču 846 delavcev, danes je to število padlo na 700. Velika večina delavcev dela le 37 ur na teden. Do krize na tem področju je prišlo zaradi monopolov, ki jih seveda vlada ne le dopušča, temveč podpira.

Po končani vojni je delalo v podgorskih predilnicah 2500 delavk. Od leta 1948. je bilo povprečno vsako leto odpuščenih po 100 delavk. Pa zadnjem množičnem odpustu (junija 1952., ko so odpustili 702 delavki) je ostalo na delu le 1.700 delavk. Proizvodnja pada, izkoriščanje delavk pa se zelo veča.

V tkalnici v Ronkih je do leta 1949. delalo nad 500 delavk, danes jih dela le še 210. Prekomerno izkoriščanje se stopnjuje prav tako kot v Podgori. Do krize v tekstilni industriji je prišlo predvsem zato, ker vlada onemogoča trgovanje z deželami ljudskih demokracij, s Sovjetsko zvezo in s Kitajsko. Gospodarska konferenca, ki je bila preteklo leto v Moskvi, je to neizpodbitno potrdila.

Izboljševalna dela na Krminsko-gradiščanskem polju so nujno potrebna. Pri teh delih bi dobilo zaposlitev najmanj 2.000 delavcev. Po dokončanih delih bi bilo na tem področju okrog 8.000 hektarjev plodne zemlje, kjer bi se dalo pridelovati zlasti mnogo žita. Kljub številnim intervencijam in zahtevam ni demokristjanska vlada prav nič naredila zato, da bi pričeli z deli. Niti ni zato predvidela potrebnih fondov.

Povsem razumljivo je, da je zaradi takega stanja na Goriškem zelo velika brezposelnost. Zaradi brezposelnosti trpi celotno gospodarstvo. Od 45.238 prebivalcev, kolikor jih stalno biva na Goriškem, je brezposelnih 10.378. Torej 22,9 odst. To potrjujejo uradne statistike. V mali doberdobski občini živi okrog 200 brezposelnih delavcev, v Ronkih nad 900, v Sovodnjah skoro 200, v Foljanu-Sredipolju preko 250, v Tržiču nad 2.000, v Krminu nad 500 in v Gorici 2.300. Le del brezposelnih dobiva bedno podporo, velika večina pa obremenjuje zaposlene člane družin. Mnogo brezposelnih išče borni zaslužek pri izkopavanju izstrelkov na bojnih poljanah, kjer je že premarsikateri nesrečnež namesto zaslužka našel smrt. Zaradi bede in pomanjkanja vlada v deželi zelo slabo zdravstveno stanje. Zelo visoka je percentuala tuberkuloznih.

Žalostno je poglavje, ki se nanaša na kmetijstvo. V večjem delu pokrajine vladajo zemljiški magnatje, ki izvajajo nad koloni in najemniki, odnosno polovinarji zelo velik pritisk. Ta privilegirana kasta misli, da živi v srednjem veku. Noče spoštovati niti zakonov, kaj še da bi upošteval sindikalni sporazum. Seveda ta kasta uživa vso podporo demokristjanske vlade in njenih eksponentov v deželi.

Da bi vrgla pesek v oči javnosti, je vlada ustanovila v Gorici takoimenovano prosto cono. Toda od nje ima dobičke — in mastne dobičke — le peščica industrijskih magnatov in monopolistov. Delavci nimajo od proste cone prav nič, italijansko gospodarstvo pa trpi pri tem velike izgube.

Ko razmišljamo o teh razmerah, se nam zdi, da je nemogoče, da se kaj takega sploh dogaja. In vendar je tako. Toda kljub vsemu temu ni sedanja vlada prav nič naredila za to, da bi sedanje stanje izboljšala. Izgovarja se, da primanjkuje denarnih sredstev. Namesto v miroljubne namene zabija milijarde v vojne namene, saj je znano, da spadajo prav klerikalci skupno s titofašisti med najzagrizenejše podrepnike ameriških imperialistov. V tem oboje enako navdaja zli duh antisovjetizma.

Spričo vseh teh neizpodbitnih dejstev imajo sedanji oblastniki pogum stopati pred volivce ter jih znova varati z vsemi mogočimi obljubami. Toda volivci, ki ljubijo resnico, ne bodo verjeli prevarantom. Zato naše geslo bodi: onemogočimo demokristjanom in njihovim zaveznikom, da bi se s pomočjo sleparskega zakona ponovno prerinili na oblast!

Dobički ameriških monopolov

Iz uradnih podatkov departmana za trgovino ZDA izhaja, da so imeli ameriški monopoli v zadnjih letih naslednje dobičke:

V letu 1949. 27 milijard in 600 milijonov dolarjev, leta 1950 41 milijard, 1951 42 milijard in 900 milijonov, 1952 46 milijard dolarjev.

Dobički nekaterih monopolov ZDA po enem letu vojne v Koreji pa so porasli kakor sledi:

Trust jekla od 292 na 582 milijonov dolarjev (porastek dobička znaša 99,3 odst.), General Electric od 204 na 416 milijonov (porastek 104,1 odst), Du Pont de Nemours od 330 na 592 milijonov (porastek 79 odst.), Standard Oil od 134 na 240 milijonov (porastek 79,1 odst.), Goodyear Tire and Rubber od 47 na 126 milijonov dolarjev (porastek 168 odst.).

Kultura za otroke v ZDA

Iz neke brošure, ki jo je izdal ameriški profesor Siepmann izhaja, da predvajajo v Los Angelesu, kot tudi v drugih mestih, posebne televizijske predstave za otroke. Samo v tem mestu prisostvujejo otroci prizorom, v katerih je tedensko najmanj 40 nasilnih umorov. Dopisnik lista «New Yorker» je izračunal, da je bilo v televizijskih programih lanskega leta predvajanih približno 17.000 umorov moških, žena in otrok.

Vzgajanje v duhu krutosti in hudodelstva, to je pravo bistvo in cilj ameriške televizije.

465 kg koruze za par slabih čevljev

Titovska politika cen upropašča jugoslovanske delovne kmete, ki živijo slabše kot pred vojno

Eno izmed važnih sredstev ropanja jugoslovanskih delovnih ljudi, prav posebno delovnega kmetstva s strani titofašistov in njihovih prekooceanskih gospodarjev je protiljudska politika cen. Z diktiranjem cen si razna monopolistična trgovska podjetja, razni domači trgovci-špekulanti in inozemski imperialisti trpajo v žepe večji del narodnih dohodkov Jugoslavije.

Titovci skušajo predstavljati svojo politiko stalnega višanja cen kot «sredstvo za izenačenje cen» industrijskih in poljedelskih proizvodov baje v korist kmetov. Plačani titovski pisuni dokazujejo, da so se baje v tem pogledu «dosegli velikanski uspehi» v primeru s predvojnim stanjem. Dejstva pa pobijajo te laži in demagogijo titofašistov. Ropanje jugoslovanskih delovnih ljudi preko protiljudske politike cen pod fašističnim režimom je znatno prekosilo celo njihovo ropanje v predvojni monarhofašistični Jugoslaviji.

To je najbolj razvidno ne samo v primerjavi med nominalnimi cenami industrijskega in poljedelskega blaga takrat in danes, marveč predvsem ko se primerja količina industrijskega blaga, ki ga kmet dobi po prodaji svojih proizvodov s količino ki jo je pred vojno dobival za isti proizvod. Medtem ko je pred vojno moral kmet n. pr. prodati za vprežni plug od 850 din 850 kg koruze, mora sedaj za isti plug prodati 1500 kg koruze po 10 din na kg.; za kovane motike (kg) je moral pred vojno dati 8 kg koruze, sedaj pa jih mora dati 29 kg; za železno lopato (kg) pred vojno 8 kg koruze, sedaj pa 29 kg. Pred vojno so dobivali jeklene vile za 12 kg žita, sedaj pa komaj za 35 kg. Za kg žebljev od 2,8 mm je kmet dajal 8 kg koruze, sedaj pa kar 42,5 kg koruze itd. Zaradi tako neverjetno visokih cen kmet si ne more nabaviti niti najbolj neodhodno potrebnega poljedelskega orodja, kar rodi za posledico razpadanje kmetijskih gospodarstev in stalno upadanje poljedelske proizvodnje. Zaradi osiromašenja najširših slojev kmetov trgovinska podjetja Jugoslavije ne morejo prodati niti 5 do 15% poljedelskega orodja.

Prav tako kot cene poljedelskega orodja so poskočile cene oblačil in obutve. Pred vojno je kmet moral dajati za meter sukna 150 kg koruze, sedaj mora dajati kar 600 kg; za meter šifona je pred vojno dajal 10 kg koruze, sedaj pa 90 kg. Najpreprostejše delavske čevlje je pred vojno kupil z 90 kg koruze, sedaj pa mora dati za njih 465 kg itd.

Še višje so cene zigic, sladkorja, cigaretnega papirja in drugih predmetov široke potrošnje. Cene teh predmetov naraščajo tudi zaradi roparske carine, ki letos znaša po takozvanem «družbenem načrtu»: 23 din za kg soli, 50 din za kg petroleja itd.

V tekmi za maksimalni dobiček proizvajalna in trgovska podjetja ne težijo le za ohranitvijo visokih cen industrijskega blaga, marveč jih iz dneva v dan povišujejo. Tovarna poljedelskih strojev v Mariboru je nedavno n. pr. dvignila ceno motorne brizgalice za sadje od 340.000 na 500 tisoč din. Tovarna «Olt» je povečala za 20-30% cene svojih proizvodov. Tako je cena vprežnega pluga poskočila od 9.500 na 15.000 din. V Zagrebu so n. pr. trgovinska podjetja povišala cene tekstilnega blaga ne glede na že itak visoke cene za 1000 din na vsak meter, cene nogavic za 60 din na vsak par itd. Celo titovski listi so morali priznati, da trgovinska podjetja povišujejo cene v mnogo večji meri, kot to zahtevajo njihovi poslovni stroški.

Povišanje cen industrijskega blaga je le del ropanja delovnih ljudi s strani monopolističnih trgovinskih podjetij. Drugi način je ropanje kmetov z nizkimi odkupnimi cenami poljedelskih pridelkov. Za to so se velika trgovinska podjetja posameznih gospodarskih panog združila v monopole in kartele. «V večini okrajev in mest — piše «Politika» od 27. I. 53. — posluje le po eno trgovinsko podjetje... Ta podjetja svobodno nabavljajo in prodajajo blago in popolnoma svobodno določajo cene.» Naravno je, da trgovinsko podjetje, ki samo in brez nobene konkurence posluje na tem ali onem gospodarskem področju Jugoslavije, «nujno postane monopolistično», priznava dalje «Politika».

Zahvaljujoč se svojemu monopolističnemu značaju, je samo eno podjetje za odkup k in volne «Koteks» «zaslu leta 1952. na razliki med bavnimi in prodajnimi ce 110 milijonov 773 tisoč din. leg tega to podjetje pla kožo n. pr. po cenah tretje ste in jo prodaja kot prv stno. Tudi na ta način je v dobi «zaslužilo» 8.611.000 Prav tako delajo tudi os odkupna trgovinska podje Ropanje delovnih ljudi na s strani teh podjetij in pri nih trgovcev-oderuhov se strahovito razširilo. Beog ski fašistični trinogi pa po gajo tem podjetjem, da n ljujejo in stopnjujejo r nje.

Ker razpolagajo s števil skladišči in s široko razpr no mrežo odkupnih orga se titovska trgovska podj in razni špekulanti okoriš s težkim stanjem kmetov kupujejo od njih pridelke koj po žetvi, ko je njihova na najnižja. Kmet nima nosti, da bi plačal draga vozna sredstva niti do na žjega trga, zato mora proda svoje pridelke na licu m trgovcem-špekulantom po nižjih cenah.

Kako bogatijo trgov podjetja in trgovci nam boljše prikazuje naslednja blica o razliki med odkup in prodajnimi cenami v 1952.

Predmet	Odk. cena	Prod. cena
Koruza kg	10 din	45 d
živina kg	45 »	120
ovce kg	45 »	120
krompir kg	13 »	40
fižol kg	70 »	140
čebula kg	12 »	50
česen kg	35 »	200
zelje kg	7 »	30
jabolka kg	5 »	50

Iz tega je razvidno, da prodajne cene 3 do 5 krat v od odkupnih.

J. SABA

(Nadaljevanje na 6. stran

ZA VSAKOGAR NEKAJ

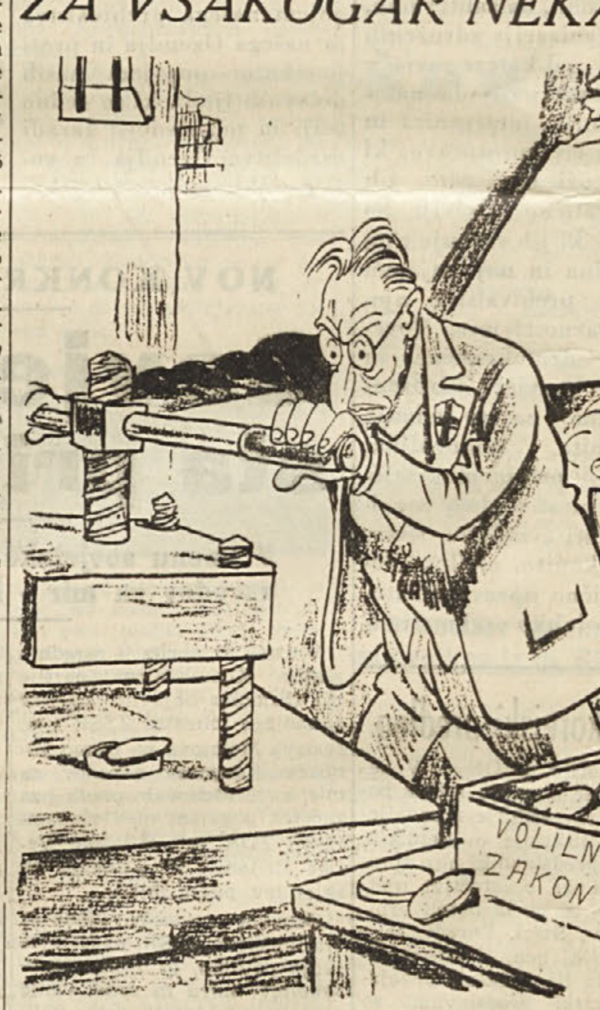

PUSTITE GA V MIRU! DELA ZA ITALIJO...

Ponarejevalec: — Če bi ne bilo teh prokletih r upornikov, bi bilo tako lahko spraviti na trg te ponare novce!

BOGAT INDUSTRIJALEC: — ... **in zato, da dokažem smo tudi mi z ljudstvom, te prosim, da zaigraš «valček u ljudi»...!**

Je predsednik in poveljnik, načelnik in glavar, misli, da je p sveta, a je le rabelj jugoslovanskega ljudstva.

ZAKAJ PRIMANJKUJE DELA NAŠI INDUSTRIJI

Z GESLOM "TRST SE OBNAVLJA" hočejo pomiriti prebivalstvo

Res prava ironija, da se v Trstu še danes najde nekdo, ki pri obravnavanju našega gospodarskega položaja uporablja geslo «Trst se obnavlja». Poglejmo torej, na kaj se opirajo ti gospodje, ki skušajo s tem pomiriti zaskrbljeno tržaško prebivalstvo. Ni je radijske oddaje, ni je številke «Giornale di Trieste», da ne bi v zadnjem času skušala na vse pretege razlagati, seveda po svoje, «vzroke tako nenadnega padca industrijske proizvodnje in znižanja trgovskega prometa v pristanišču». Nedvomno se ti gospodje, ki so še do pred kratkim poveličevali «poživitev tržaške industrije in prometa», nahajajo danes v resni zadregi, ko morajo dajati tehtno razlago o zaostritvi krize. Danes skušajo dokazovati, da je kriza le začasnega značaja ter da je to stanje bistveno pripisati preveliki birokraciji, ki vlada v odgovornih organih.

Če je morda to eden izmed vzrokov, ni pa gotovo glavni in tem manj odločilni. Vzroki gospodarsko-industrijskega poslabšanja so vsekakor večji in tehtnejši. To stanje je pripisati predvsem surovi politiki delodajalcev in njihovih vrednih predstavnikov klerikalne vlade, ki so vrgli vse gospodarstvo pod noge ZDA. Zakaj primanjkuje dela našim industrijam, zakaj se zapira toliko tovarn in predvsem kaj sili industrijce, da kupujejo blago v drugih deželah, ko je pa vsem znano, da naše industrije lahko proizvajajo iste vrste blaga in so celo v stanju resno konkurirati z inozemstvom? Imperialisti z onstran Oceana, ki jim preti gospodarska kriza, ne dopuščajo, da bi se v satelitskih državah razvijala močna industrija. Hočejo namreč postati edini gospodarji revnega tržišča, ki jim še preostaja.

Zaradi tega nima ladjedelnica Sv. Marka dela, kot ga nimajo druga tržaška in italijanska industrijska podjetja. Proti tej novi nevarnosti se bori italijansko delovno ljudstvo, da reši industrijo in si tako zagotovi delo in zaslužek. Tudi delavci v ladjedelnici Sv. Marka, ki nas zaskrbljajo naklepi delodajalcev, se pripravljamo na obrambo našega dela in kruha. Dnevno se moramo boriti proti napadom delodajalcev, ki skušajo uvajati proti delavcem metode, s katerimi si ni upal na dan niti fašizem. Kakor vidimo, se nahajamo pred resnimi problemi, ki nujno zahtevajo enotnost vseh delavcev, brez razlike na narodnost, sindikalno ali politično pripadnost. Ofenziva delodajalcev ne dela nobene razlike. Kriza prizadene na gospodarskem polju tako slovenskega kot italijanskega delavca. Politika nadizkoriščanja ne dela nobene razlike. Isto tako pritiska na pripadnika Enotnih sindikatov, kakor na delavca, ki je vpisan v Delavski zbornici, pa naj bo Slovenec ali Italijan. Kot so kapitalisti združeni v svoji borbi proti delavskemu razredu, tako moramo biti združeni mi v odporu proti brutalni politiki, ki hoče spremeniti naše mesto v vojaško trdnjavo in spremeniti naš delavski razred v najeto vojsko, ki bi jo vrgli ob prvi priliki v vojni metež. Toda pri tem pozabljajo, da ima tržaški delavski razred stare borbene tradicije, ki se jim ne bo odpovedal. Te borbene tradicije ne bo uničila ne politika voditeljev DZ in ne lažniva demagogija titovcev.

V polni meri se zavedamo velike škode, ki so jo prizadejali titovski izdajalci delavskemu razredu. Danes se hočejo predstaviti delavcem pod nedolžnim plaščem tvorcev in nosilcev sindikalne enotnosti, česar jim pa nihče ne verjame. Delavci niso pozabili titovskih gesel, ki so jih uporabljali ob raznih prilikah, ko je delavski razred vodil težke borbe za izboljšanje mezdnih in drugih pogojev. Delavci niso pozabili demagoškega gesla o «30 odst. poviških», s katerim so skušali razbiti akcijsko enotnost, ki se je ustvarila ob priliki 20-dnevne stavke. Titovski agenti so skušali prepričevati delavce pri Sv. Marku, naj se ne udeležijo stavke solidarnosti, ki so jo proglasili ES v podporo borbi italijanskega ljudstva proti demokristjanskemu nasilstvu v senatu. Toda prejeli so zasluženi odgovor. Sovražniki delavca pa se ne umaknejo sami, treba jih je nagnati, kot stekle pse.

Zaradi tega se moramo vztrajno boriti proti vsem nacionalizmom in proti vsaki obliki starega ali novega fašizma. Tako bomo Slovenci in Italijani STO združeni uveljavili svojo voljo proti Titovim fašistom in imperialističnim agentom pri DZ. Zvesti paktu prijateljstva in sodelovanja s slavno CGIL, ramo ob rami z delavci Italijanske republike bomo visoko držali zastavo dela, demokracije in miru.

G. BURLO

Zaradi tega morajo stradati jugoslovanski otroci

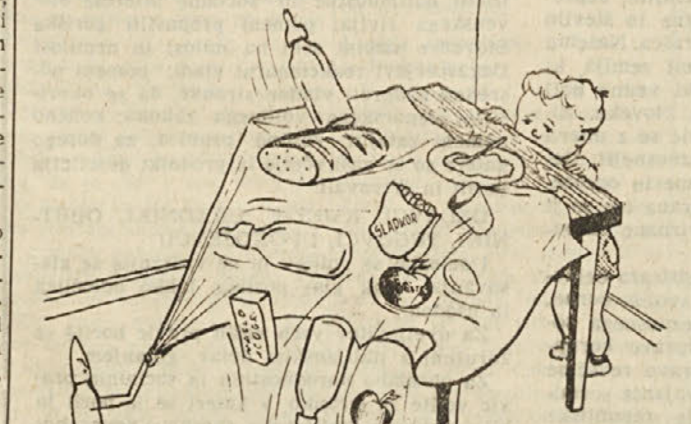

Strojnični naboj stane preko 150 dinarjev, to je toliko kot pol kilograma kruha, liter mleka, četrt kilograma sladkorja, četrt kilograma jabolk in eno jajce skupaj

(Po listu «Za ljudsko zmago)

Kaj pišejo titovski listi

LJUBLJANSKI DNEVNIK

V Sloveniji, ki ima pol drugi milijon prebivalcev bi bilo potrebnih najmanj 750 zobozdravnikov in tehnikov. Dejansko pa je sedaj v Sloveniji le 290 zobozdravnikov in zobotehnikov. *Na Primorskem ni niti enega zobozdravnika.* (Podčrtali mi - ur.).

(Ljubljanski dnevnik, 7. aprila 1953).

* * *

V Ljubljani so zavrnili pošiljko pomaranč zato, ker so bile predrage. V Splitu so prodajali zdrave pomaranče po 250 din kg, gnile pa po 100 din! Kar jih niso prodali so jih vrgli na gnojišče.

(Ljubljanski dnevnik, 17. marca 1953).

* * *

Pljučni oddelek bolnice v Murski Soboti je od 28. februarja t. l. brez zdravnika. Oddelek je prepuščen v oskrbo dvema bolničarkama in trem strežnicam, čeprav se nahaja v njem mnogo zelo hudo bolnih, kateri nujno potrebujejo zdravniške pomoči. Prav tako je brez zdravnika okrajni dispanzer. Ljudje iz vse okolice zaman iščejo pomoči v njem, kajti te nima kdo nuditi.

(Ljubljanski dnevnik, 14. marca 1953).

SLOVENSKI Poročevalec

Ljubljana bi rabila dnevno 23 tisoč litrov mleka. Podjetje «Mleko» je v marcu 1952. zbralo povprečno po 19.000 litrov mleka na dan, letos pa le po 14.000 litrov. V zadnjem času ga ima na razpolago še mnogo manj. Kmetje nudijo za 40 odst mleka manj, kot prejšnja leta.

(Slovenski poročevalec, 7. aprila 1953).

* * *

23. marca je začela veljati odločba o spremembi cene kruhu in moki. Nove cene so za 10 din višje od dosedanjih. V gospodarskem letu 1952-53 je bil pridelek pšenice, rži in koruze za 321.300 vagonov ali za 49,8 odst. nižji kot leta 1951-52. Znatno nižji je bil tudi pridelek ovsa, ječmena itd. Zaradi tega smo morali uvoziti iz inozemstva za zagotovitev prehrane prebivalstvu velike količine: 70.000 vagonov pšenice, 10.000 vagonov koruze, na poti je 10.000 vagonov pšenice in 4 tisoč vagonov koruze. Potrebno bo nakupiti še najmanj 20.000 vagonov pšenice itd.».

(Slovenski Poročevalec, 23. marca 1953).

* * *

Varnost železniškega prometa v Sloveniji je ogrožena tudi zato, ker se dogaja, da morajo strojevodje in kurjači državnih železnic biti na službenem mestu tudi po 25 ur brez počitka. S tem se tudi stroji kvarijo.

(Delavska enotnost, 3. aprila 1953).

* * *

Jetika je v Sloveniji najbolj razširjena bolezen. Leta 1951. je bilo ugotovljeno v Sloveniji 130 tisoč jetičnih obolenj. Zaradi bolezni je bilo izgubljenih 235.058 delovnih dni.

(Delavska enotnost, 3. aprila 1953).

Stanovanjski brlogi v New Yorku

Ljudje živijo v podzemskih temnih, vlažnih in umazanih kleteh. Družine s 6 do 7 in celo več člani morajo kuhati, jesti in spati v eni sami sobi. To je žalostna slika današnjega New Yorka, ki izhaja iz uradnega poročila oblasti Brooklyna (New York). V uradnem poročilu se priznava, da je število stanovanjskih brlogov vedno večje in predstavlja resno nevarnost za mesto.

Delavci iz New Yorka morajo plačevati za najemnino nad polovico svoje plače. Večina hiš, kjer bivajo, pa je od strani tiska proglašena kot neprimerna za bivališča. Kljub temu stanju pa je zakonodajna skupščina države New York sprejela marca meseca sklep o 15 odst. povišanju najemnin, kar še poslabša bedno stanje delovnega ljudstva, istočasno seveda poveča profite hišnih lastnikov.

SPOMINI NA PROSLAVE PRVEGA MAJA V MIRNIH IN VOJNIH ČASIH

Prvi maj v borbi za zavzetje utrdbe "La Virgen de la Cabeza"

"Tisti večer smo zapeli Internacionalo s takšno radostjo, kot je še nikoli nismo občutili"

Vsak Prvi maj je za nas nepozaben dogodek, snov za povest. Človek lahko pozabi mnogo stvari; rojstni dan, žalostno obletnico, proslavo, toda nikoli ne raznih proslav Prvega maja. Jaz se spominjam vseh. Pod Franc Jožefovo Avstrijo, ko smo razmišljali, kako bi pripravili kakšno vragolijo proti cesarsko-kraljevski oblasti. V dobi predfašistične borbe z orožjem v roki, braneč kakšen sedež ali organizirajoč prepovedano manifestacijo, ali pa v zaporu in pod mukami. V Združenih državah med rudarji Pennsylvanije, med kovinarskimi delavci Pittsburgha, med delavci New Yorka ali Chicaga. V Sovjetski zvezi, ko smo korakali po Rdečem trgu, pred Leninovim mavzolejem, in smo z ogromnim zadovoljstvom s tisoči drugih mahali v pozdrav tovarišu Stalinu. V Mehiku, v Parizu Bruxellesu, Berlinu. V Španiji. Spominjam se prvega, leta 1932, po ulicah Seville, ko se je zdelo, da je zrak še vedno prepojen z duhom smodnika iz «tedna Sangriente» in so žalne obleke spominjale na padle pod zakonom Fuge. Spominjam se Prvega maja 1935., ilegalnega, s klerikalcem Gil Roblesom na oblasti, ki se je zvečer končal z množičnimi aretacijami zaradi umora neke «guardie civil». Pa leta 1936., zmagovitega, ogromnega, z vsem Madridom na ulicah, ker je 16. februarja 1936 zmagala Ljudska fronta. In onega iz leta 1938., nekoliko žalostnega, ker je bila par tednov prej republikanska Španija ponovno razkosana s pohodom frankističnih čet na Castellon de la Plana.

Toda neizbrisno mi bo ostal v spominu Prvi maj leta 1937. in o njem vam želim govoriti, ker so ga tudi španski pesniki opevali. Napisanih je bilo več pesmi in ena od teh, pesnitev José Herrere Peterea je najlepša, kajti Petere je bil tam, z nami, v akciji, ki je povrnila republiki svetišče de La Virgen de la Cabeza.

Spomladi leta 1937. je bilo v republikanski Španiji vojaško in politično stanje zelo resno. Sovražnik je začel drugo fazo svoje zmagovite ofenzive na fronti Bilbaoa. Nameraval nam je odvzeti najvažnejšo industrijsko bazo. S pomočjo trockistov je netil upor med našimi vojaki in v našem zaledju. Ta upor se je

Tov. Vidali na položaju v borbi za «La Virgen de la Cabeza»

omejil na puč z dne 3. maja, ki je bil skoro takoj zadušen v Barcelloni, Aragonu in Valenciji. Dva tedna pozneje je nastala najtežja vladna kriza v vojni dobi.

Par dni prej sem bil nujno pozvan iz Valencije v Madrid. Z menoj je bil Nino Nanetti. Skupno sva bila zaprosila za premestitev na fronto v Bilbao, zato sva mislila, da bova prejela ukaz, naj odpotujeva. Toda čakali so nas drugačni ukazi in dal nam jih je Pepe Diaz, sekretar Partije. Nino je smel odpotovati na fronto, od koder se ni več vrnil. Jaz sem pa moral oditi na fronto v Cordobi, da se udeležim odločilne akcije za zavzetje svetišča de La Virgen de la Cabeza. Svetišče je stalo na vrhu hriba, kot neke vrste Alcazar v Toledu, in branilo ga je okrog sto «guardie civil» z družinami, ki so divje vztrajali kljub temu, da so bili popolnoma obkroženi in oblegovani že deset mesecev. «To je prvomajsko darilo — mi je dejal Pepe — ki ga moramo dati našemu narodu».

V noči pred naskokom smo pozvali upornike na predajo in odgovor je bil negativen. Zahtevali smo, naj vsaj pustijo na svobodo svoje sestradane in prestrašene družine. Nič. Po radiu smo slišali, da jim je general Queipo de Llano iz Seville naročal, naj vztrajajo do smrti.

Naš napad se je začel ob peti uri zjutraj. Morali smo naskočiti vrh, kjer je bilo svetišče, po skoro golem zemljišču, posejanem tu pa tam s skalami in redkimi grmi, kjer je imel sovražnik dober pregled in je lahko ciljal s svojimi strojnicami, puškami in ročnimi bombami.

Bitka je trajala ves dan do šestih zvečer. Ta dan so vojaki, kljub strogim naredbam, pozabili na vsako opreznost in so napredovali od skale do skale, od grma do grma. Zato smo imeli veliko mrtvih in ranjenih. Neki vojak je hotel na vsak način naprej z rdečo zastavo in uspelo mu je prinesti jo do svetišča. Osvobodili smo žene in otroke ter jih izročili gostoljubnim družinam. Pridržali smo kot ujetnike «guardie civil», ki so tako imeli možnost se najesti, očistiti od uši in se umiti. Rekli so nam, da jih je Queipo de Llano strašil, da bomo vsem prerezali vratove, zato so se tako dolgo upirali.

Ko je bila evakuacija končana, smo se povrnili v vas, kjer so nas kmetje sprejeli z velikim veseljem in navdušenjem in tisti večer smo zapeli Internacionalo s takšno radostjo, kot je še nikoli nismo občutili.

VITTORIO VIDALI

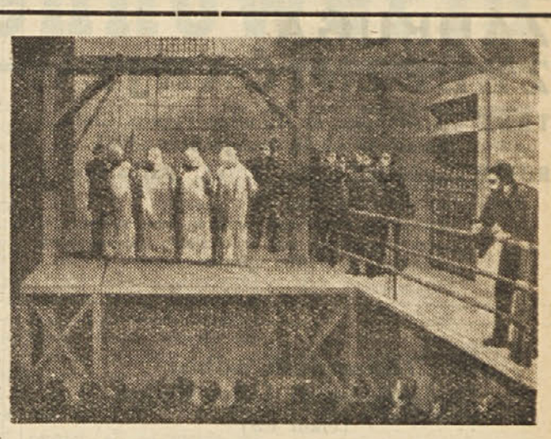

Leta 1886 so bile v Združenih državah Amerike velike demonstracije delavcev. Ti so zahtevali uvedbo osemurnega delavnika. Tej pravični zahtevi delavcev so se delodajalci odločno upirali. Zaradi tega je prišlo do velikih stavk v Chicago in v drugih mestih.

Delodajalci so razširili vesti, po katerih naj bi stavkajoči delavci nameravali porušiti tovarne. Najeli so peščico izdajalcev zato, da so vrgli bombo na množico demonstrantov. To je dalo policiji povod, da je z vso brezobzirnostjo in brutalnostjo navalila na manifestante. V navalu je ranila in pobila na stotine nedolžnih delavcev in celo žena ter otrok. Po ulicah Chicaga je tekla kri. Voditelje velike stavke pa je aretirala. Industrijski magnatje so v naglici inscenirali nesramen proces proti njim. Upali so, da bodo na ta način odvrnili delavske množice od tega, da bi še nadalje zahtevale uvedbo osemurnega delavnika. Eden izmed aretirancev je napravil v zaporu samomor, štiri pa so obsodili na smrt na vislicah. Obesili so jih 11. novembra 1887. Toda chicaški pokolj in obsodba voditeljev stavkajočih ni rodila tistega sadu, ki so ga pričakovali delodajalci, pač pa sta vzpodbila delavce vsega sveta v nadajnji pravični borbi za svoje pravice. Tako je Prvi maj postal dan borbe proletariata vsega sveta.

PRVI MAJ 1950 V TITOVSKEM TABORIŠČU V ŠIŠKI

"Tudi jaz verujem v tvoje ideale" mi je dejal sotrpin visokošolec

1949....

Zvočnik je od časa do časa nosil do moje celice nekatere stavke iz govora, ki ga je imel hierarh Gino Gobbo na koprskem trgu. Skozi špranjo med deskami, ki so bile pribite na oknu zapora, sem opazoval kretnje udbovskih agentov, ki so čepeli po strehah in se skrivali za dimniki hiš okrog trga (na zborovanju je morala biti prisotna kakšna velika titovska živina).

...dočim kasta birokratov drži narode Sovjetske zveze v stanju nečuvenega zatiranja — je govoril Gobbo — uživajo pri nas v Jugoslaviji narodi najpopolnejšo svobodo, pravo demokracijo in gradijo socializem... in najeti kričači so vpili: živel prvi maj ter skandirali: Tito — Beltram

Instinktivno je moj pogled obkrožil bedno celico in se ponovno ustavljal na mojih zapestjih, ranjenih od vrvi, ki so se mesece zarezovale v meso; te rane so še vedno skelele... in moja misel je letela kilometre daleč, kjer je ogromna množica ljudstva, ne prisiljeno, temveč gnana od svojega ideala in privida bleščeče bodočnosti izražala svoje navdušenje s klicem, ki ji je spontano vrel iz srca: Živel prvi maj!

1950....

«Živel prvi maj praznik delovnega ljudstva!» To je bil napis, ki ga je par obsojencev, pod nadzorstvom brigadirja, pribijalo na tram nad vhodom v taborišče v Šiški.

«Torej, jutri bo praznik», je menil neki univerzitetni student, obsojen, ker je pomagal pri tajnih prehodih meje in s katerim sem se v zaporu sprijateljil. Ravno je bil prejel od doma prah za mrčes in sedaj je posipal z njim umazano slamnjačo.

Toda, kot vsako jutro, tako so tudi tisto jutro začeli ob 4. zjutraj odmevati žalostni udarci na jekleno ploščo, ki so budili zapornike. Ob 5. uri so se ponovno oglasili in klicali v zbor. Ta dan je bil dežurni neki Drvodela, najbolj sadističen oficir, kar jih je bilo postavljenih za nadzorovanje taborišča. Temu gospodu se je zdelo, da se zaporniki ta dan prepočasi zbirajo in je trikrat zapodil vse nazaj v barake. Končno, kot se je dogajalo vse dni, je zamudnike nagnal, da tekajo gor in dol po zbornem trgu, dokler jih ni videl popolnoma izčrpane. Da prisili obsojene na hitrejši tek, je po trgu razporedil brigadirje in razne informatorje (skoro vse vojne kriminalce ali kolaboracioniste, ki so bili obsojeni na smrt in so jim kazen spremenili na okrog 20 let, kar so jim pa znali tudi oprostiti, če so pokazovali dovolj okrutnosti pri mučenju ostalih kaznjencev in pri siljenju, da izvršijo čim več dela mogoče), ki so s klofutami in udarci s pestjo pospeševali tek kaznovanih, na veliko zadovoljstvo Drvodela. Med kaznovanimi je bil ta dan tudi neki jugoslovanski šahovski prvak, po imenu Lesner, napol paralitičen, ki je po par krogih izjavil, da ne more dalje. Odnesel je par ducatov brc v zadnjico, ki mu jih je dal besni Drvodela. Neki starec preko sedemdesetih let se je naenkrat zasopljen ustavil. Niti klofute in niti ne udarci s pestjo, ga niso mogli spraviti dalje. Naenkrat je krčevito skremžil obraz, presunljivo zavpil, kot da preklinja, in padel brez zavesti na tla. Odnesli so ga v pasjo hišo, ki so jo imenovali bolnišnico; istega dne zvecer so ga, mrliča, odpeljali iz taborišča.

Ko smo zvečer žalostni legli k počitku, mi je prijatelj student tiho dejal: «Kakšne podlosti počenja ta tolpa. Toda jaz začenjam verjeti v ideale, za katere si ti žrtvoval dober del svojega življenja.» Prijel me je za roko in mi v uho zašepetal: «Živel Prvi maj!»

VITTORIO POCCECAI

Živel Prvi maj 1953!
Pozdrav slavnim patriotom Jugoslavije, ki vodijo osvobodilno borbo proti fašističnemu režimu v Jugoslaviji, za neodvisnost svoje domovine od imperialistov!
KOMUNISTIČNA PARTIJA S.T.O.

Proslava Prvega maja 1902 v Trstu. Povorka delavcev. Na čelu povorke korakajo delavski voditelji. Vsi udeleženci proslave imajo na gumbnicah pripete rdeče nageljške.

TOV. MARIZZA IN LEGIŠA O NEKDANJIH PROSLAVAH V NABREŽINI

Slovenski in furlanski delavci so skupno slavili svoj praznik

Proti koncu preteklega stoletja pa vse do izbruha prve svetovne vojne je bila Nabrežina važno delavsko središče. Kamnoseška industrija je bila tedaj na višku svojega razmaha. V kamnolomih in v številnih kamnoseških obratih je delalo nad 3.000 delavcev. Poleg domačinov in okoličanov so delali tudi številni Furlani. Tedaj je bilo v Nabrežini zelo živahno. Razmere so bile ugodne tudi za številne gostilničarje, trgovce in obrtnike.

Že okrog leta 1890. je bila ustanovljena prva sindikalna organizacija kamnosekov. To ni bilo po volji niti delodajalcem, niti oblastem. Toda kompaktnost delavcev je bila močnejša od njih in ta je tudi zmagala. Vsi poskusi, da bi sindikalno organizacijo razpustili, so se izjalovili. Za tem so nastajale še razne druge organizacije in ustanove sindikalnega, zadružnega, podpornega in izobraževalnega značaja. Posebno važna je bila Potrošna zadruga delavcev, ki se je kasneje s privoljenjem Pittonija spojila s tržaškimi Delavskimi zadrugami.

Med najstarejše predstavnike delavskega gibanja v Nabrežini ter organizatorje zadružništva na Tržaškem spada tudi tov. Marizza iz Nabrežine, sedanji svetovalec tamkajšnjega občinskega sveta. Kot o vseh delavskih borbah, tako ve povedati mnogo tudi o nekdanjih prvomajskih proslavah v Nabrežini.

Pred nedavnim sem ga obiskal. Pogovarjala sva se o marsičem, o delavskem gibanju, o delavskih razmerah, o strankarskih razprtijah itd. Najin pogovor je nanesel tudi na nekdanje prvomajske proslave. Vprašal sem, če se spominja, kdaj so nabrežinski delavci prvič proslavili Prvi maj. Odgovoril je, da se tega ne spominja točno, vendar pa ve, da je bila neka delavska prireditev pred gostilno, ki je bila na kraju, kjer je danes policijska kasarna, ko je bil on star okrog 14 let. Iz tega je razvidno, da so nabrežinske proslave Prvega maja nastale kmalu za ustanovitvijo sindikalne organizacije.

Nadalje sem ga vprašal, naj mi pove kaj o poznejših proslavah. Med drugim je povedal tudi to-le:

— Najlepša proslava Prvega maja v Nabrežini je bila leto pred izbruhom prve svetovne vojne. Lepo je bilo takrat. V vrstah delavcev je vladala popolna enotnost. Kot veriga smo se držali drug za drugega. Že v zgodnjih dopoldanskih urah smo šli Nabrežinci v povorki proti Kolonam. Na čelu povorke je korakala domača godba. Vsi manifestanti smo imeli na gumbnici pripete rdeče nageljčke. Pri Kolonah smo se srečali s kriško povorko, na čelu katere je bila tudi godba. Zatem smo skupno odšli v Jave, kjer smo se srečali z manifestanti, ki so skupno z godbo iz Mavhinj prišli iz spodnjih vasi ter s furlanskimi delavci, ki so se pripeljali z vlakom. Furlani so namreč želeli skupno z nami proslaviti delavski praznik. Tako se je uvrstila veličastna povorka, v kateri je korakalo več tisoč manifestantov, ki je nato krenila na glavni vaški trg.

Ta enotna in veličastna manifestacija pa ni bila po volji oblastem. Na trgu sta nas čakala nabrežinski župan Gruden in sežanski okrajni glavar. Cim smo tja dospeli, mi je občinski sluga izročil listino, na kateri je bilo pisano, da je zborovanje na trgu prepovedano. Lahko si predstavljate, kako sem obstal, ko sem to prečital. Toda meni nič, tebi nič, sem stopil na kamnito mizo pred bližnjo gostilno in glasno prečital omenjeno prepoved. Da bi videli kako ozračje je nastalo v vrstah manifestantov in da bi slišali izraze ogorčenja! «Tu smo doma, tu delamo. Mi smo gospodarji Nabrežine in njenega trga! Kdo nam more odrekati pravico do zborovanja na njem?! Naj nas izženejo z njega, če morejo to storiti!» Taki in podobni vzkliki so preplašili župana in glavarja. Oba sta zbežala s trga in se skrila. Za tem se je zborovanje vršilo nemoteno in vladal je najpopolnejši red. Jaz sem tisti dan govoril manifestantom v slovenščini in italijanščini. To je bil prav gotovo največičastnejši Prvi maj v Nabrežini.

Čez par dni so me klicali na okrajno sodišče v Sežani. Tam sem izvedel, da sem obsojen na 8 dni zapora zaradi nepokorščine županu. Odsedel sem tistih 8 dni, a kaj je bilo to v primeri s tako veličastno manifestacijo!

Tudi tov. Janko Legiša iz Devina ve povedati marsikaj o nekdanjih časih. Tudi on se spominja nabrežinskih prvomajskih proslav. Tako-le pravi:

— Vsi nabrežinski delavci so bili organizirani v svoji strokovni sindikalni organizaciji. Bili so zelo enotni. Prvi maj je bil za delavce največji praznik v letu. Vsi so se udeležili proslave. Vsako leto se je zbrala povorka v Javah, od koder je krenila na trg, kjer je bilo zborovanje. Na zborovanju je navadno govoril tov. Marizza. Popoldne je bil ples na trgu. Tako je bilo nekako do leta 1913. Enotnost delavcev ni bila po volji nabrežinski gospodi. Ker je ni mogla drugače razbiti, se je poslužila tako imenovane narodne stranke. Caharija in drugi magnatje so organizirali to stranko. Župnik pa je organiziral še klerikalno stranko. Tako je ta gospoda vnesla razdor v vrste delavcev. Namesto bratske sloge so te stranke vnašale med dotlej enotne delavce razprtije in nacionalistično nestrpnost. In tedaj so lastniki kamnolomov in kamnoseških delavnic pričeli uspešnejše rovariti proti delavcem in jih lažje izžemati.

Živel Prvi maj 1953!
V borbi proti klerikalno-fašistični vladi, za mir, blagostanje in neodvisnost Italije bo tržaško delovno ljudstvo vselej stalo italijanskemu ljudstvu ob strani!
Komunistična partija STO

PROSLAVA I. MAJA 1934 V PRESTOLNICI ZSSR

Razigrani in veseli ljudje pričajo o doseženi sreči in svobodi

Že kot otrok, ko sem nosila kosila v ladjedelnico Sv Marka, sem občudovala delo naših delovnih ljudi, ki so gradili velike in lepe ladje, a so za svoj trud prejemali le pičlo plačo, ki ni zadostovala za prehrano družine. Opazovala sem tudi gospodo, ki se je v teh ladjedelnicah prikazala ob splovitvi ladij, in razumela, da je uživala brez truda sadove trdega dela delovnih ljudi. Že takrat sem slišala, kako so se delavci pomenkovali o pomenu I. maja in govorili, da se je treba udeležiti njegovih manifestacij, ker je to delavski praznik.

Spominjam se, kako so sovražniki delavskega razreda vedno skušali ovirati manifestacije. I. maja in kako je bila tudi v Trstu večkrat prelita kri. Fašizem je pozneje skušal s terorjem in izrednimi zakoni zatreti v srcu delovnih ljudi borbene tradicije praznika dela, kar pa mu ni uspelo.

Tudi v najbolj žalostnih dneh fašistične tiranije so delovni ljudje praznovali Prvi maj z razobešanjem zastav, s trosenjem letakov itd. Delovni ljudje so praznovali ta dan, kljub temu da so se izpostavljali nevarnosti aretacije, konfinacije, posebnega sodišča. Rdeča zastava nam je vlivala pogum v borbi proti sovražniku, ki je imel v svojih rokah oblast. Rdeča zastava je pomenila za nas gotovost v zmago. In to niso bile iluzije, ker je rdeča zastava zmagala že v šestini sveta, kjer so delovni ljudje prevzeli oblast v svoje roke in ker je bila ZSSR svetilnik in garancija za vse zatirane narode.

1934 sem se udeležila prvomajske proslave v prestolnici ZSSR v Moskvi. Takrat sem si želela, da bi bili z menoj delavci Sv. Marka, Arzenala in vsi drugi in da bi bili videli, kako se I. maj praznuje, ko si je delovno ljudstvo izvojevalo oblast. To delovno ljudstvo ustvarja novi svet, ker se zaveda svoje lastne ustvarjalne sile, svoje vrednosti, iz česar sledi, da sleherni njegov član daje vse, kar more, za izgradnjo novega sveta, v katerem naj vladajo pravica, blagostanje in mir.

Ta duh in ta volja prevladujeta v mogočni prvomajski proslavi v Moskvi. Elan in samopobuda se odražata v vsaki osebi in se izrašata v ostvaritvi velikih del v korist delovnih ljudi.

Tako se polaga važnost na vsako najmanjše delo, se nič ne zanemarja v pripravah za Prvi maj. Na vse se polaga veliko pažnjo, tako da mora manifestacija izražati preko svojih udeležencev življenje in napredek države. Mladinci in starejši ljudje skušajo vsak na svoj način prispevati k tej manifestaciji.

Priprave so prav zato velikanske Zgodaj zjutraj se v Moskvi ob plapolanju ogromnega števila zastav in transparentov, ki pozdravljajo bratske narode vsega sveta, čuti mogočnost delovnih ljudi. Povsod so razpostavljeni grafikoni in razstave, ki prikazujejo zgrajeno in planirano delo, in poveličujejo kolektivno in osebno delo od navadnega državljana do junakov socialističnega dela in tja do voditeljev in prav posebno do genialnega Stalina.

Ze zgodaj v jutru se po moskovskih ulicah pomikajo k zbirališčem družine, mladinske skupine, delovni kolektivi. Vsi pojejo, vsi se veselijo, vsi so razigrani in z zbirališč odhajajo v trumah na Rdeči trg, kjer korakajo pred Stalinom in drugimi sovjetskimi voditelji. Po Rdečem trgu korakajo oboroženi oddelki, ki jih zbrano ljudstvo navdušeno pozdravlja, koraka razigrana mladina mesta in dežele, korajo študentje, umetniki, telovadci; nato se začenjajo pomikati vsi kolektivi, ki nosijo grafikone in slike o opravljenem delu. Za njimi se prikažejo v narodnih nošah delegacije, ki predstavljajo vse republike in narode ZSSR in nosijo slike o svojih uspehih in napredku, transparente in napise s pozdravi vsem narodom sveta.

Ta manifestacija vliva človeku zaupanje in gotovost v pravilnost poti, ki jo je treba prehoditi za osvoboditev človeštva izpod vsakega zla.

Kako pa je vse to mogoče? To je mogoče, ker se milijoni in milijoni ljudi z navdušenjem udeležujejo izgradnje nove družbe. V mogočnih prvomajskih manife-

MARIJA BERNETIC

(Nadaljevanje na V str.)

SPOMINI NA PROSLAVE I. MAJA v Trstu pred prvo svetovno vojno

Vsak Prvi maj je za delovno ljudstvo pomemben dan borbe in istočasno dan pregleda sil dela, ki se že preko stoletja borijo za izboljšanje svojih življenjskih razmer. In vsako leto se še posebno ob tem velikem delavskem prazniku ozre delovno ljudstvo nazaj na dolgo in težko pot, ki jo je prehodilo v zadnjih desetletjih pred prvo svetovno vjono in pozneje.

Tudi tržaški proletariat ima, kar se tiče delavskih borb, nedvomno junaško preklost, ki je v določenih dobah zapisana v knjigi zgodovine s krvavimi črkami

Če le bežno pogledamo v zgodovino tržaškega proletarjata vidimo, da se je proslavljanje Prvega maja v našem mestu še posebno uveljavilo prav leta 1902., ko se je začelo delovno ljudstvo v vedno večji meri vzdržati ta dan od vsakega dela in se je udeležilo v vedno večjem številu prvomajskih proslav.

Tov. K. Vrabec ki nedvomno spada v vrsto naših najstarejših in najzvestejših borcev za pravice delovnega ljudstva — v delavskem gibanju je namreč že od leta 1903. — nam je, kar se tiče praznovanja prvih majev v dobi pred prvo svetovno vojno povedal marsikaj zanimivega, za kar pa nam žal ne preostaja prostora.

V glavnem beležimo, da so bila tudi takrat lepa in dobro uspela zborovanja in to navadno v predpoldanskih urah, dočim je bil popoldan posvečen ljudskim veselicam s pestrim in zabavnim sporedom. Prvomajska zborovanja so bila bodisi na Senenem trgu, ki je bil takrat prostornejši, pri Sv. Andreju in drugje, dočim so si za veselice izbrali drug kraj. Večkrat so imeli na istem prostoru kar tri govorniške odre, kjer so lahko govorili istočasno slovenski, italijanski in tudi nemški govornik. To ni prav nič motilo poslušalcev, ki so se zbrali v lepem številu okrog govornikov svoje narodnosti. Do tega sklepa sta prišli takratna jugoslovanska in italijanska socialdemokratska organizacija z namenom, da se ne bi zborovanje preveč zavleklo. Na eni izmed prvomajskih proslav, ki jo ostala našemu tovarišu še posebno v spominu prav zaradi svoje veličastnosti, je spregovoril slovenskim delavcem Kopač, ki je bil poznan in priljubljen med našim delavstvom kot sposobna vodilna moč, italijanskim tovarišem je govoril Valentino Pittoni in ob tej priliki je govoril tudi neki tovariš v nemščini. V popoldanskih urah pa so organizirali na prostoru v ul. Rossetti, kjer je par let pozneje avstrijska vlada zgradila vojašnice, veliko ljudsko veselico z nastopom pevskih zborov, godbo, šaljivo pošto, tombolo itd. Prvomajskih povork v tej dobi sicer ni bilo, ker jih pač oblasti niso dovolile.

Tako je običajno tržaški proletariat slavil svoj Prvi maj pred prvo svetovno vojno in šele prva svetovna vihra je ukinila to staro in borbeno delavsko tradicijo, ki se je za krajšo dobo zopet oživela po vojni, dokler je fašizem ni uradno prepovedal. V mogočni obliki pa je prišla še enkrat do izraza po osvoboditvi in od takrat je Prvi maj tržaških delovnih množic od leta do leta veličastnejši, posebno še odkar so se rešile titovskih gadov.

Rdeče zastave so se bali

27. aprila 1945. popoldne. *poslednji tramvaji krožijo po mestu; na njih se vozi le malo ljudi, ki se morda v svojem duhu ne zavedajo, da je vožnja postala nevarna. Pri glavnem kolodvoru, na desnem pločniku miramarske ulice proti Rojanu hodi mož, ki mu iz razpetega površnika štrli samokres. Ob pasu je precej obilen in zgleda, da nosi tudi nekaj ročnih bomb. Nenadoma se redki in urni pešci razbežijo na vse strani: z vso naglico prihrumi s trga pred kolodvorom nemški avto. Na njem sediji štirje SSovci z naperjenimi brzostrelkami, ki se ozirajo na vse kraje. Sunkovito se ustavijo pred možem, ki mu izza pasu štrli revolver, skočijo iz avta, ga poderejo na tla, ne da bi se mož zaradi naglega napada mogel braniti, mu poberejo samokres in nekaj drugega (najbrže ročne bombe), ga parkrat s kopitom brzostrelke udarijo po glavi in ga zmečejo na avto. Nihče od bežečih pešcev ni mignil niti s prstom, da bi pomagal napadenemu. Tramvaj štev. 6, ki se je že napotil proti Barkovljam, se je nenadoma ustavil, strojevodja in sprevodnik sta ga kar na sredi ulice zapustila in sta se skrila v eno izmed bližnjih ulic.*

27. aprila 1945. proti večeru: *po trgu Oberdan in ul. Carducci se opaža nenavaden živ-žav. Pešci, skoraj vsi možki, se sprehajajo gor in dol po pločnikih. Nenadoma se nekateri začenjajo ustavljati in si drug drugemu kažejo čudno vozilo, ki se po ulici Carducci pomika proti trgu Oberdan. Nekateri se nasmihajo, drugi se grabijo za ramena (od zadovoljstva), tretji resno gledajo. Ustavljajo se tudi nekateri SSovci, ki so urno korakali proti svojemu sedežu. Nehote mi uide beseda «kolosalno». Nek domobranec, ki ga prej nisem bil opazil, se mi začudeno, oprezno in nekako boječe zazre v obraz in se potem z neko posebno grenkobo nasmehne. V tistem trenutku sem ga skoraj pomiloval. In res je bil vsega pomilovanja vreden, ker se je po široki, osrednji tržaški ulici pomikal čuden sprevod, ki je najboljše oznanjal popoln zlom nekdaj motorizirane in «nepremagljive» Hitlerjeve armade, v katero so tudi nekatere od klerikalcev «napumpane» trde slovenske (ali zaslužijo ime Slovencev?) butice slepo in idiotsko verovale. Ta sprevod sta sestavljala dva vola, ki sta bila uprežena v... nemški vojaški avto, na katerem so sedeli štirje nemški vojaki s puškami v rokah. Prečudno vprego je vodil peti vojak, ki je imel namesto puške... bič. SSovci, ki so tudi gledali čuden prizor, so se sramežljivo raztekli v svoj od vsega prebivalstva zasovražen brlog, domobrančka nenadoma ni bilo več pri meni, ljudje pa so se sedaj kar na glas krohotali. Nemški vojaki pa, ki so bili sestavni del prečudnega primerka tedanje nemške... motorizacije, so se plaho ozirali okrog in so si pomaknili čepice do oči. Bilo jih je sram in ko je vojaka sram je prenehal obstojati kot vojak.*

27. aprila 1945. zvečer: *v Barkovljah na dvorišču družine, kjer sem se marsikdaj skrival, srečam mladega, golobradega (kakor jaz) nemškega vojaka. «Wieviel Jahre» ga vprašam. On je izbočil prsi, je malo napihnil lica in skušal strogo streljati z očmi: «Siebzehn». Nekaj minut potem je fantè po cesti prestrašeno bežalo pred menoj, mi zapustilo poško, naboje, dve ročni granati in polglasno javkalo: «Mutti, Mutti...» Nacistična «slava» se je neslavno zaključevala ob vzklikanju polotroka, ki je v tistem trenutku klical mater, ki je bila morda že mrtva in tako s svojim življenjem pod anglo-ameriškimi bombami plačala za grehe Hitlerja, Goebbelsa, Kruppa in tistih, ki so jih pred vojno spravili na noge in ki so mirno sedeli v Londonu in Washingtonu in šteli v svojih blagajnah dobiček, ki jim je klanje prineslo.*

Tistega dne se je dejansko že začela vstaja v Trstu. Ta vstaja se je končala Prvega maja, ko so po vsem Trstu, na sleherni hiši zaplapolale rdeče zastave, ki so jih titofašisti ukazali sneti, češ da bi rdeče zastave preveč bodle v oči «zaveznike» Anglo-američance in da Trst ne sme kar nenadoma zgledati kot «preveč» revolucionarno mesto. In videli smo, kako so stare ženice našega hrabrega in junaškega Sv. Jakoba, ki niso čakale kot tega trenutka in so v teku 25 let v najbolj skritih kotičkih svojih stanovanj shranjevale svoj zaklad, morale s solzami v očeh pod osornimi ukazi še osornejših agentov Kraigherja, Babiča, Stoke, Rankoviča in Tita sneti rdečo zastavo, jo poljubile in jo ponovno shranile z zaupanjem in vero v tisti dan, ko bodo mogle razobešati to s krvjo prepojeno blago brez strahu pred fašisti ali pred izdajalci, kot so tedanji voditelji našega gibanja.

1. maja 1945 okrog poldne: *na svetilniku plapola rdeča zastava. Borci, ki so se udeležili vstaje jo pozdravljajo z mahanjem kap, s streli iz pušk in brzostrelk; pojejo Internacionalo in se objemajo. Star delavec, ki ima obraz izžet od dela, joče kot otrok in se istočasno smeje. Zre v svojo zastavo in se ne zmeni za ostale, ki se mu vrtijo okrog.*

1. maja 1945 popoldne: *z lepim osebnim avtom prihrumi na svetilnik trebušasti in zaripli mestni «vojaški» voditelj v «visoki» uniformi. Kriči, kriči, rjovi in končno borci razumejo, kaj hoče: rdeča zastava ga boli, ukazuje, naj se sname, ker njegovi angloameriški gospodarji je ne marajo. On pa ostane sam s svojimi spremljevalci, ki mu morajo sami pomagati sneti zastavo in na njeno mesto dvigniti jugoslovansko, angleško in ameriško: titovsko izdajstvo postaja že očitno.*

K. S.

POTROŠNA ZADRUGA ŽELEZNIČARJEV

TRST - prodajalna št. 1, ulica Flavio Gioia 5 telef. 68-41 (notranja štev. 398)

ROJAN - prodajalna št. 2, ul. Barbariga 5

Pozdravlja Prvi maj, praznik dela, svobode in miru ter poziva vse prebivalstvo naj se združi v zahtevi za **civilno upravo**

KONSUMNA ZADRUGA DELAVCEV ŠKEDENJSKIH PLAVŽEV TRST

pošilja ob prazničnem dnevu vseh delavcev iskrena voščila za še večji razvoj zadrug

Sekciji Komunistične partije STO z Grete in Rojana

pozivata prebivalstvo, naj se strne v borbi za bodočnost miru in dela

P. D. «RAVBAR» NA GRETI

Za napredno kulturo in boljše razumevanje med narodi! Naj živi PRVI MAJ!

Tovarniški odbor v škedenjskih plavžih ILVA TRST

pošilja ob priliki zgodovinskega praznika bratske pozdrave vsem delavcem z željo, da bi bili enotni v borbi za svoje pravice

Celica «Karlo Sigur» Aquila - Žavlje

vabi k nadaljevanju borbe za enotnost in za dosego naših zahtev

Tovarniški odbor v ladjedelnici Sv. Roka

(člani ES)

vzklika Prvemu maju mednarodni manifestaciji za mir in delo

Sekcija KP STO pri Sv. Ani v Trstu

vabi demokratično prebivalstvo, naj se združi v zahtevi za civilno upravo

Sekcija Komunistične partije STO Podlonjer - Lonjer - Katinara

Ob prazničnem dnevu, ki je obenem pregled delovnih sil poziva prebivalstvo naj se bori za civilno upravo

Prosvetno društvo «PECAR»

Združimo se ob zgodovinskem d n e v u PRVEGA MAJA za civilno upravo.

Prosvetno društvo «S. CERMELJ»

Za zaščito ljudske in demokratične kulture, ŽIVEL PRVI MAJ!

Sekcija Komunistične partije STO z Opčin

Borimo se strnjeni za bodočnost miru in za naše pravice

Komunisti iz Tovarne strojev pri Sv. Andreju

se obvezujejo, da bodo ojačili borbo proti razdelitvi STO in za uveljavitev mirovne pogodbe

Sekcija KP STO STARE MITNICE «M. Cossutta» in podsekcija «Francesco Visintin» (ACEGAT)

pošiljata ob zgodovinskem dnevu Prvega maja bratske pozdrave vsem demokratom ter želita mir in svobodo

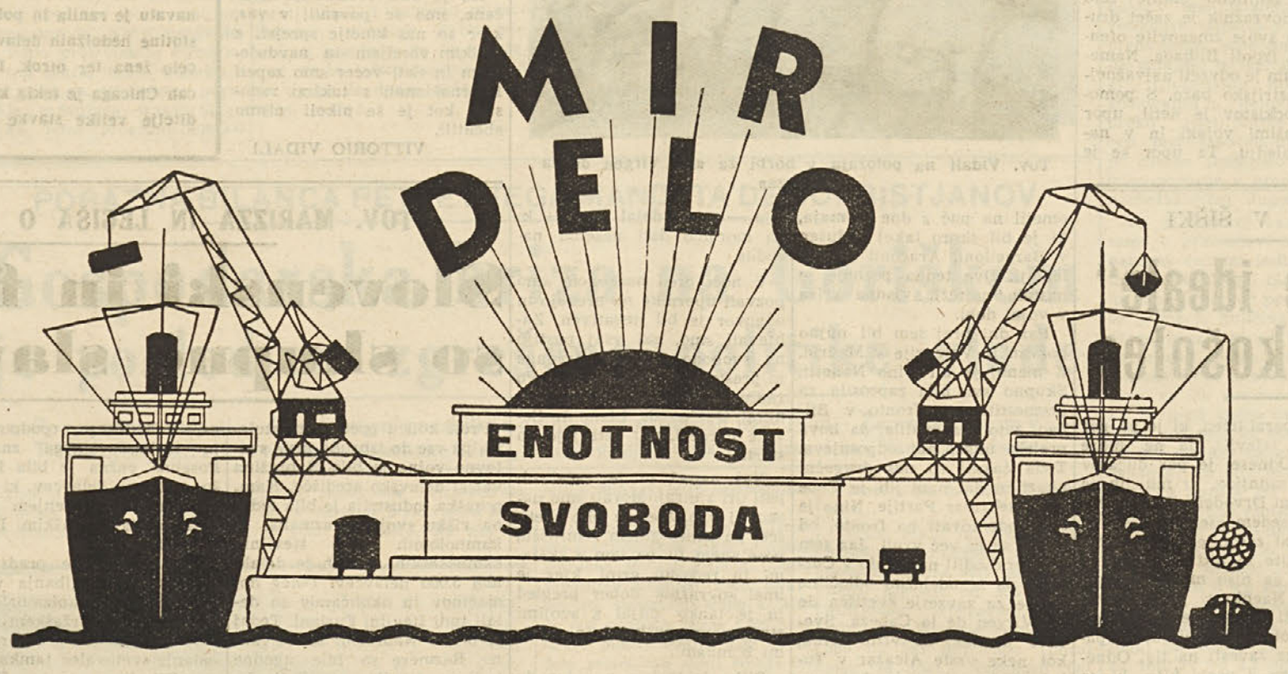

DELAVCI PRISTANIŠKIH DRUŽB V TRSTU

solidarno združeni z vsemi poljskimi, tovarniškimi in umskimi delavci, vzklikajo

PRVEMU MAJU

dnevu borbe za *mir napredek in za civilno upravo STO*

OBČINSKI DELAVCI in URADNIKI v TRSTU člani Zveze enotnih sindikatov

pozdravljajo Prvi maj ter vabijo vse delovne ljudi, naj nadaljujejo odločno borbo za zaščito demokratičnih svobočin, za mir, za enotnost ter proti pooblastilnemu zakonu in sleparskemu volilnemu zakonu

Zadružna družba pristaniških menz v tržaškem pristanišču

pozdravlja vse člane in kliente, kakor tudi vse zadružno gibanje v Trstu, želeč čimvečjo razširitev zadružništva v znamenju bratstva in miru

ŠPORTNI KROŽEK V TOVARNI STROJEV PRI SV. ANDREJU

za razvoj ljudskega športa je treba ohraniti mir

TOVARNIŠKI ODBOR (ENOTNI SINDIKATI) TOVARNE STROJEV pri SV. ANDREJU

Združeni vsi v borbi za izboljšanje življenjskih razmer, za mir, delo, blagostanje in svobodo

GOSTILNA CARGNALI

Prvovrstna istrska vina - velika izbira likerjev
Canciani - mrzla jedila - domača postrežba
TRST - Strada del Friuli 19 (Gornja Greta)

Zadruga za predelavo klavnih odpadkov z. z o. j.

Trst - Škedenj, ulica Vigneti 22 telef. 98-271

ZVEZA DRUŠTEV ZA TELESNO VZGOJO

za bratstvo v športu!

Naj živi Prvi maj!

ZADRUGA DELAVCEV v TRŽAŠKEM ARZENALU

pozdravlja ob priliki velikega delavskega praznika vse zadružnike

CELICA KP STO «GUIDO TOMMASI» v TOVARNI PIVA DREHER

Kot predstraža delavcev v tovarni se ob zgodovinskem dnevu spominja vseh, ki so se žrtvovali za izboljšanje pogojev vseh delavcev

TOVARNIŠKI ODBOR ENOTNIH SINDIKATOV pri A C E G A T

pošilja ob priliki Prvega maja 1953 vsem nameščencem in njihovim družinam voščila za mir in blagostanje, ki sta temeljni načeli socialne pravice

Mlekarna Avrelija

Občine - Narodna ulica št. 48

maslo - jajca - slaščice - biškoti - dnevno sveži jogurt

MILJSKA LJUDSKA ZADRUGA COOPERATIVA POPOLARE MUGGESANA

želi vsem delavcem boljšo bodočnost in mir

TOVARNIŠKI ODBOR (Enotni sindikati) v TOVARNI PIVA DREHER

poziva vse ročne in umske delavce, naj se strnjeno borijo za boljšo bodočnost

AVTONOMNA SKUPINA KLAVCEV *v tržaški mestni klavnici*

vzklika Prvemu maju po delavskem časopisu

Prosvetno društvo «PEROSA»

za napredno ljudsko kulturo in spoštovanje naših pravic. Naj ŽIVI PRVI MAJ!

Sekcija Komunistične partije STO iz Barkovelj

poziva vse komuniste in demokrate, naj se množično udeležijo prvomajskih proslav

Občinski Komite Kom. partije STO v Miljah

Ob priliki Prvega maja pošilja vsem članom, njihovim družinam in vsemu delavskemu razredu voščilo miru, blagostanja in dela.

Prosvetno društvo «E. DUGOLIN» - Pončana

Ob priliki Prvega maja vzpodbuja prebivalstvo tudi v imenu svojih članov naj se bori za svobodo, delo in mir

Prosvetno društvo «Cassano» pri Hrvatinih

vzklika Prvemu maju in pozdravlja vse člane in vse prebivalce vasi

Gradbena zadruga na Opčinah družba z o. j.

TRST - OPČINE
Alpinska ulica št. 97, tel. 21-097

CASALINGA TRIESTINA d. z o. z.

Prodaja hišnih potrebščin na obroke in proti takojšnjemu plačilu - električne hišne potrebščine - štedilniki na plin in petrolejski plin - predmeti za darila.
Edino zastopstvo štedilnikov znamke "HELIOS"
Trst - ulica Ginnastica 24

Sekcija Komunistične partije STO pri Magdaleni

Za utrditev slovansko-italijanskega bratstva in enotnost delovnega ljudstva. Združimo se v s i okrog predloga tov. Vidalija!

Šivalni stroji NECCHI
Radijski sprejemniki CGE, PHONOLA, MINERVA, TELEFUNKEN
Električni pralniki CGE, HOOVER, AEG
Hladilniki FIAT, FRIGIDAIRE, CGE, COLDRATOR
Napeljave na tekoči plin brez kavcije
Štedilniki, štedilniki na plin in elektriko

Vse na nizke mesečne obroke edino v trgovinah

UNIVERSALTECNICA

TRST - KORZO GARIBALDI 4, tel. 41-243
UL. DELL' ISTRIA 13, tel. 94-465

P. D. «Božidar Kolarič» Sv. Barbara

Naj živi Prvi maj, praznik vseh delovnih ljudi v borbi za kruh, mir in napredek!

Tovarniški odbor "Arsenale Triestino"

izraža v imenu delavcev članov ES preko edinega slovenskega lista, ki se v Trstu bori za pravice delavskega razreda, svojo solidarnost z vsemi miroljubnimi narodi sveta.

KONSUMNA ZADRUGA DELAVCEV in NAMEŠČENCEV v TOVARNI STROJEV pri Sv. ANDREJU

Edino v miru se razvija blagostanje in delo človeštva

Sekcija Komunistične partije STO pri Sv. Alojzu

pozdravlja vse prebivalstvo ter ga poziva, naj pristopi v borbo za obrambo mirovne pogodbe

Prosvetno društvo «F. Crevatin» - Božiči

Manifestirajmo za zagotovitev obnove tržaškega gospodarstva, ki je resno prizadeto zaradi današnje gospodarske politike! NAJ ŽIVI PRVI MAJ!

Tovarniški odbor Esso Standard Italiana

CISTILNICA PRI SV. SOBOTI V TRSTU

želi vsem delavcem, da bi Prvi maj praznovali združeni v borbi za obrambo svojih pravic in miru

Pohištvo Biecher

po najnižjih cenah vsega Trsta in Furlanije

TRST - ul. Istria 27 (pred vojašnico)

CELICA «LORENZO VIDALI»

v ladjedelnici Felszegy pozdravlja vse delavce ob priliki Prvega maja

P. D. «LUIGI FRAUSIN»

Za vztrajno borbo, ki jo morajo voditi delavci za kruh, mir in svobodo, združimo se v slavnem imenu Frausina, ki nas bo povedlo do zmage!

Skedenjska športna zveza U. S. Servolana

Razdvojeni - premagani Združeni - močni NAJ ŽIVI PRVI MAJ!

Sekcija KP STO v Skednju

vabi vse prebivalstvo, naj bo enotno v borbi za obrambo miru in za civilno upravo

PROSVETNO DRUŠTVO «SKEDENJ»

Ob priliki PRVEGA MAJA 1953 želi miru, dela in blagostanja.

Celica "Odorico Visintini"

(Občinski delavci in nameščenci v Trstu)

poziva vse slovensko in italijansko prebivalstvo naj se strnjeno bori proti klerikalnemu mračnjaštvu in njegovim hlapcem za **civilno upravo STO**

Vodstvo športnega krožka v ladjedelnici Sv. Marka

ob priliki PRVEGA MAJA poziva športnike in delavce, naj ščitijo in razvijajo ljudski šport

TOVARNIŠKI ODBOR (Enotni sindikati) v LADJEDELNICI SV. MARKA

Ob priliki *Prvega maja* želi *ENOTNOST* delavskemu razredu v borbi proti nasilstvom gospodarjev, za dosego boljših življenjskih pogojev in za sindikalne svoboščine

Sekcija Komunistične partije STO Sv. Ivan

pošilja svoj pozdrav demokratičnemu prebivalstvu s težnjo za vedno širšo demokratično fronto v borbi za mir

Celice Komunistične partije STO v sekciji Sv. Vida

pošiljajo ob priliki Prvega maja bratski pozdrav vsem demokratom v borbi za spoštovanje mirovne pogodbe

CELICA KOMUNISTIČNE PARTIJE STO v LADJEDELNICI SV. MARKA

poziva vse delavce, ob priliki *Prvega maja* praznika dela, naj se združijo v borbi za mir, svobodo in delo ter za civilno upravo STO

Tovarniška konsumna zadruga nameščencev v ladjedelnici Sv. Marka

Ob priliki Prvega maja želi mir, delo in blagostanje

Odgovor „Pravde" predsedniku Eisenhowerju

25. aprila je moskovska «Pravda» objavila naslednji uvodnik v odgovor na Eisenhowerjev govor z dne 16. aprila:

Osem let je preteklo od zmage zaveznikov — ZSSR, Združenih držav, Velike Britanije in Francije — nad hitlerjevskim fašizmom in od konca druge svetovne vojne. Sovjetsko ljudstvo je nosilo težino velike borbe. Storilo je to, da bi svobodo in neodvisnost svoje domovine, da pomaga zasužnjenim evropskim narodom osvoboditi se izpod fašističnega jarma, da zagotovi trajen mir in mednarodno varnost po končani vojni.

S tem, da vztrajno brani stvar miru med narodi, skuša Sovjetska zveza vzpodbujati mednarodno sodelovanje. Nespremenljiva volja sovjetskega ljudstva, da okrepi svetovni mir, je bila izražena v govorih G. M. Malenkova, L. P. Berie in V. M. Molotova dne 9. marca 1953.

Dne 16. aprila je predsednik ZDA Eisenhower govoril o mednarodnih odnosih pred ameriškim združenjem novinarjev. Njegov govor je bil odgovor na nedavne izjave sovjetske vlade v zvezi z možnostjo mirne rešitve največjih mednarodnih vprašanj.

To dejstvo pojasnjuje zanimanje, ki so ga za predsednikov govor pokazali široki krogi javnega mnenja vseh dežel, ki so pričakovali reakcijo voditeljev anglo-ameriškega tabora na zadnje izjave Sovjetske zveze o njenih miroljubnih namenih.

Ugoden odmev so imele nadaljnje besede predsednika Eisenhowerja: «Želimo v vsej Aziji in na vsem svetu resničen popoln mir». kakor tudi njegova izjava, da «nobeden teh problemov, velikih ali malih, ni nerešljiv, le če obstaja dobra volja spoštovati pravice drugih narodov».

Predsednikove besede o miru, njegove trditve, da ni tako važnega problema, ki ga ne bi bilo mogoče rešiti, so pa vendar v nasprotju z drugimi njegovimi izjavami v istem govoru.

Tisti, ki iščejo v Eisenhowerjevem govoru resnično željo po miru, ne morejo drugače kot vprašati se, zakaj predsednik, v govoru, v katerem poziva na mir, odkrito izraža grožnjo možnosti «atomske vojne». Mislite, da s takšne vrste argumenti postaja predsednikov govor o miru bolj prepričljiv? Na vsak način, takšne vrste argumenti, ali preprosteje, takšne vrste grožnje, niso nikoli in ne bodo nikoli dosegli svojega namena pri Sovjetski zvezi.

Predsednik Združenih držav se je v svojem govoru dotaknil številnih mednarodnih vprašanj raznih stopenj važnosti.

Vendar je pa svoj govor posvetil predvsem vprašanju odnošajev s Sovjetsko zvezo. Dejal je: «Poznam eno samo vprašanje, od katerega zavisi napredek. Vprašanje je naslednje: kaj je pripravljena storiti Sovjetska zveza?», in dodal: «Potrditev resnice je preprosta. Prepričanje je lahko najti le v dejstvih».

Dobro, ni mogoče ne strinjati se: dejstva so več kot besede.

Zanimajmo se torej za vse mednarodne probleme, od katerih pravilne rešitve zavisi okrepitev miru.

Najprej korejsko vprašanje. Ali je mogoče zanikati, da je bila v zadnjih letih vprašanja kot korejska vojna in postavitev narodne enotnosti Koreje v središču pozornosti svetovnega javnega mnenja? Vsem je znano, da so bila ta vprašanja preizkušnja za zunanjo politiko številnih držav v zadnjih letih.

Sovjetsko ljudstvo je stalno podpiralo vse korake za sklenitev pravičnega premirja v Koreji. Nedavni predlog vlad LR Kitajske in DLR Koreje, ki bo omogočil prehod od besed na dejstva in otvarja perspektivo prenehanja korejske vojne, je bil nemudoma podprt s strani sovjetske vlade.

Oni, ki si želijo konkretnih odgovorov — ne besed temveč dejstev — za ureditev nujnih zadev v mednarodnih odnosih, lahko ocenijo pomen tega dejstva.

Vzemimo v poštev sedaj druga mednarodna vprašanja.

Kdo more na primer pozabiti na nemško vprašanje ali s splošnimi besedami, pozabiti na tako važno mednarodno vprašanje, kot je združitev Nemčije na demokratični, miroljubni podlagi? Kdo more biti zadovoljen v Nemčiji in izven Nemčije s stališčem, ki ga je zavzela do tega vprašanja ta ali ona država, ki smatra Zahodno Nemčijo kot orodje te «dinamične» zunanje politike v Evropi, ne da bi upoštevala reakcijo nekaterih evropskih narodov, predvsem francoskega naroda, ki je bil večkrat žrtev militaristične Nemčije?

Očividno je, da je treba pri reševanju nemškega vprašanja upoštevati življenjske interese vseh nemških sosedov in interese utrditve miru v Evropi ter prve in pred vsemi nacionalne težnje nemškega naroda.

V govoru predsednika Združenih držav ni bila dana nobena podlaga za ureditev tega vprašanja. Predsednik ni upošteval obstoja štiristranskih potsdamskih sporazumov o nemškem vprašanju.

Prejšnja vlada Združenih držav je delala prav na isti način. Toda, če se priznava nujna potreba, da se nemško vprašanje reši pozitivno v duhu utrditve miru v Evropi, kot je to stalno skušala delati Sovjetska zveza, tedaj se ne smejo pozabiti zgoraj omenjeni mednarodni sporazumi, podpisani s strani naših dveh držav, Velike Britanije in tudi Francije, ki je pristala na te sporazume.

Za enotnost Nemčije

Če se anglo-ameriški tabor brani to upoštevati in nadaljuje po začrtani poti, ki onemogoča ponovno združitev Nemčije in spreminja zahodni del dežele v militaristično državo, kjer je oblast v rokah revanšistov, tedaj bo zagrešil usodno napako, posebno proti nemškemu narodu. Istočasno je tako zadržanje do nemškega vprašanja nezdružljivo z interesi vseh miroljubnih evropskih držav in vsega naprednega človeštva.

Tu gre za čim prejšnjo sklenitev mirovne pogodbe z Nemčijo, ki naj omogoči nemškemu narodu, da se ponovno združi v eno samo državo in zavzame pravo mesto v skupnosti miroljubnih narodov ter nato odhod okupacijskih čet iz Nemčije, katerih vzdrževanje predstavlja dodatno breme, ki leži na ramenih nemškega naroda.

V svojem govoru ni predsednik Združenih držav (ki se je bavil s celo vrsto mednarodnih vprašanj) ničesar rekel o L. R. Kitajski, o vzpostavitvi pravic Kitajske v OZN in o njenih zakonitih teritorialnih pravicah, vključno s pravico do otoka Taiwan (Formoza). Brez dvoma je to nujno mednarodno vprašanje naših dni. Dejstvo pa je, da v tem dolgem govoru ni bilo postavljeno vprašanje Kitajske. To pa pomeni trdovratno nadaljevanje politike, ki sloni na želji, da se odbije nespremenljiv razvoj dogodkov tudi če vsak, ki trezno gleda, lahko vidi, da je takšna politika neizogibno obsojena na propast.

„Zapovedi" ZDA

V svojem govoru navaja Eisenhower pet «zapovedi», ki po njegovih besedah urejujejo zadržanje ZDA v mednarodnih zadevah. Ti «zakoni» so, da «vse človeštvo hrepeni po miru, bratstvu in pravičnosti», da «je pravica katerega koli naroda, da si svobodno izbere lastno obliko vlade in lastni gospodarski sistem nedotakljiva», da «poskusi katere koli države, da bi vsilila drugim narodom določeno obliko vladavine ne najdejo nobenega opravičila» itd.

Če bi ta načela resnično določala politiko Združenih držav, če ne bi bile to le splošne izjave, bi to moralo priti do izraza pri korejskem vprašanju, v odnosih z Nemčijo in v odnosih s Kitajsko. Bistvo zadeve je dejstvo, da te izjave niso bile potrjene z dejanji, da je v resnici politika Združenih držav doslej le malo upoštevala takšne vrste izjave pri reševanju navedenih in številnih drugih mednarodnih vprašanj.

V predsednikovem govoru je bila posebna pozornost posvečena narodom Vzhodne Evrope. Iz njegovih besed izhaja češ da je bila oblika vlade v deželah Vzhodne Evrope vsiljena od zunaj, kar je v nasprotju s splošno znanimi dejstvi in s stvarnim stanjem v teh deželah.

O vzhodnih deželah

Dejstva dokazujejo, da so narodi Vzhodne Evrope prišli do sedanje oblike demokratično-ljudske vlade samo s trdovratno borbo za svoje pravice in da jim je v novih pogojih uspelo zagotoviti svojim deželam nagel gospodarski in kulturni razvoj.

Čudno bi bilo pričakovati, da bi Sovjetska zveza intervenirala za to da se obnovijo reakcionarni režimi ki so jih ti narodi strmoglavili.

Istočasno predsednik praktično greši proti splošno znanim zakonom, ki urejujejo razvoj zgodovine, ko «se obrača» na voditelje ZSSR «naj uporabijo svoj odločilni vpliv v komunističnem svetu» za to, da se zadušijo osvobodilna gibanja kolonialnih in polkolonialnih narodov Azije proti stoletnemu zatiranju in zasužnjevanju. **Težko je pričakovati pravilno razumevanje mednarodnih vprašanj, dokler se gibanje za nacionalno osvoboditev smatra navdihnjeno po določenih «zlonamernih» osebah.**

Popolnoma nerazumljiva pa je predsednikova izjava o priznanju «drugim narodom, vključno narodom Vzhodne Evrope» pravice, da se svobodno združujejo z drugimi narodi v «svetovno pravno skupnost». Vsi prav dobro vedo, kdo ovira sprejetje določenih demokratično-ljudskih dežel v OZN in kdo preprečuje vzpostavitev zakonitih pravic Kitajske v Združenih narodih. Ali niso predstavniki ZSSR postavili predlog za sprejetje v OZN 14 držav, ki pa je bil odbit z glasovi anglo-ameriškega tabora?

Kar se tiče avstrijske pogodbe moremo le ponoviti, da ni s tem v zvezi nobene takšne zadeve, ki ne bi mogla biti rešena na podlagi pospešenih sporazumov, ki naj dejansko upoštevajo demokratične pravice avstrijskega naroda.

V zvezi z OZN je predsednik v svojem govoru izrazil željo, da se organizacija spremeni v ustanovo, ki bi mogla resnično čuvati mir in varnost vseh narodov.

Ni po krivdi Sovjetske zveze, če ta organizacija sedaj ne reši svojih nalog. Vendar pa še ni prepozno za povečanje važnosti njenega delovanja, posebno za utrditev miru in mednarodne varnosti, kar je bil glavni namen ustanovitve te organizacije.

Zato je predvsem potrebno, da vsi člani OZN spoštujejo njena načela, da ne izpodkopavajo samih temeljev ustanovne listine. Zato je potrebno, da nobena država ne išče izven OZN pomožnih organov za svojo zunanjo politiko, kajti to je nezdružljivo bodisi z načeli OZN kot z nameni obrambe interesov normalnega mednarodnega sodelovanja in utrditve miru.

Zakaj, bi se lahko vprašali, je vseh šestdeset članov OZN podpisalo njeno ustanovno listino, katere važen del je pravilo soglasnosti petih velesil, kadar Varnostni svet razpravlja o vprašanjih ohranitve miru? Gotovo ne zato, da to pravilo, priznano od vseh držav, v praksi prezirajo nekatere države! Gotovo tudi ne zato, da bi bilo to mednarodno načelo smatrano kot breme ali ovira delovanju OZN in Varnostnega sveta.

Končno, kdo more smatrati kot normalno stvar dejstvo, da se največji državi na svetu Kitajski preprečuje, da sodeluje pri delih Varnostnega sveta in glavne skupščine, dočim nekatera strašila Kuomingtanga blodijo po uradih Združenih narodov?

Ali more takšno stanje resnično okrepiti ugled OZN? Ali je mogoče v teh pogojih pričakovati normalni razvoj delovanja OZN in izpolnjevanje njenih dolžnosti do utrditve miru in mednarodne varnosti?

Na vsak način je nemogoče izogniti se odločitvi v zvezi s tem vprašanjem ter cele vrste drugih nujnih mednarodnih vprašanj. Če mi vsi želimo manj besed in več dejanj, tedaj bomo logično mogli najti pot rešitve teh vprašanj.

Predsednik ni brez razloga v svojem govoru povezal vprašanje znižanja oborožitve z nujno potrebo, da se posveti resna pozornost gospodarskim vprašanjem, vprašanjem borbe proti bedi in pomanjkanju. Vendar se je težko zadovoljiti na omejitev te akcije z ustvaritvijo neke vrste «sklada za svetovno pomoč», kot je omenjeno v govoru.

Ni dovolj dvigati mnogo prahu okrog ustanovitve takšnega «sklada».

Pri tem vprašanju se bodo mogli doseči drugačni rezultati, če bo postavljeno na podlagi resnično obširnega in demokratičnega sodelovanja med državami, s popolnim spoštovanjem njihovih suverenih pravic kot države in brez vsiljevanja političnih pogojev deželam, ki prejemajo pomoč.

Iz predsednikovih besed o «skladu za svetovno pomoč» se dobiva doslej vtis, da gre za neko spremenjeno obliko «Marshallovega načrta», ki ni našel nobenega opravičila, kakor tudi, da se hoče pod drugim imenom nadaljevati z nepriljubljeno «Trumanovo četrto točko», ki je skušala z bednim koščkom kruha podeljenim zaostalim deželam, podrediti proračun in gospodarstvo teh dežel in kolonialnih ozemelj — to je dežele in ozemlja sama — takozvanim «dinamičnim» namenom zunanje politike ZDA. Očividno se hoče sedaj nadaljevati po isti poti.

Ni mogoče ne upoštevati dejstva, da je zadnje čase prišlo tako daleč, da so nekatere države, kot Birmanija, odkrito odklonile ameriško gospodarsko «pomoč».

Kot je znano, so v zadnjih časih razne vlade dale točno izjavo, da se ne zanimajo toliko za takozvano «pomoč» ZDA, kolikor za to, da bi ZDA ne postavljale vedno številnejših ovir razvoju normalnega trgovanja med državami, širjenju normalnega mednarodnega trgovanja.

Stvar je prišla tako daleč, da se celo v deželah, spadajočih v tabor, ki ga vodijo ZDA, predvsem v Angliji, slišijo vedno večje pritožbe proti omejitvam trgovanja z deželami demokratičnega tabora, omejitvam, ki jih narekujejo ZDA.

Pozivi na mir, ki jih vsebuje predsednikov govor, bodo naravno naleteli na dolžno podporo z naše strani. Vendar pa je težko iti mimo dejstva, da se zunanja politika vlade ZDA občutno oddaljuje od teh miroljubnih pozivov. To zgovorno potrjujejo na primer komentarji predsednikovega govora, izgovorjeni komaj dva dni po Eisenhowerjevem govoru, s strani vplivne osebe, kot je državni tajnik ZDA Dulles.

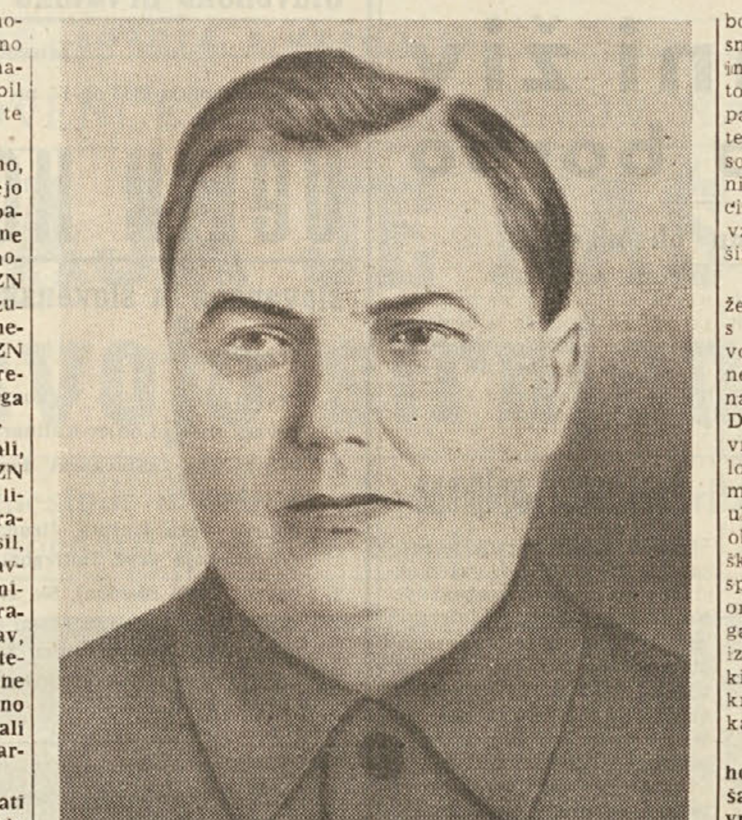

Kitajska stvarnost in ZDA

Ni mogoče ne strinjati se z bivšim ministrom angleške laburistične vlade Stracheyem, ki je označil Dullesov govor kot poskus, da spremeni Eisenhowerjev govor v «vojno dejanje».

V gotovi meri je Dulles osvetlil za vse presenetljivo dejstvo, da Eisenhower v svojem govoru ni omenil Kitajske. Očividno vznemirja vlado ZDA usoda «nacionalne» Kitajske, to je usoda Čangkajškovih odpadnikov, ki so bili kot rezultat zmagovite borbe kitajskega naroda, izgnani iz dežele. Kar se tiče prave nacionalne Kitajske, s svojo edino zakonito demokratično ljudsko vlado, je Dulles celo pohvalil vlado ZDA zaradi ustanovitve politične in gospodarske blokade Ljudske republike Kitajske.

Dullesova bojevitost

Dullesova bojevitost je že davno znana. Mogoče je njegov govor nekoliko svobodno tolmačenje predsednikovega govora. Toda ne more se prezreti dejstvo, da vodi zunanje ministrstvo ZDA in da so njegove besede, hočeš nočeš, povezane s stališčem vlade, ki ji stoji na čelu Eisenhower.

Prav zato ne moremo zamolčati trditve Dullesa, češ, da je bil poziv sovjetskih voditeljev za mirno ureditev spornih vprašanj izdan pod pritiskom takoimenovane odločne politike ZDA. Kljub vsemu, ves svet ve, da sovjetski voditelji ne določajo svojih akcij z upoštevanjem «odločnosti» ali «odjenljivosti», politike te ali druge dežele v odnosih do SZ, temveč na podlagi osnovnih interesov sovjetskega ljudstva, interesov miru in mednarodne varnosti.

Čeprav more bojevita drža, ki jo Dulles rad zavzema, napraviti določen vtis na nekatere osebe, bo ona težko uresničila svoje namene, posebno v krogih diplomacije. Dulles je, mogoče proti lastni volji, odkril pravi pomen ameriške politike, ki združuje možnost ZDA, da postavljajo mirovne predloge z ustanavljanjem takozvane «Evropske obrambne skupnosti» in z načrti za organiziranje «združene vojaške sile, vsebujoče Francoze in Nemce», ali z drugimi besedami, z nadaljevanjem tekme v oboroževanju.

Toda, če je pravi pomen Eisenhowerjevega govora tisti, ki ga je predstavil Dulles v svojem govoru, daljšem od predsednikovega, v istih prostorih in pred istimi poslušalci, tedaj ne bo mogel roditi pozitivnih uspehov z vidika utrditve miru.

Upoštevajoč izjave uradnih glasnikov ZDA, je težko soditi, kakšna je v sedanjem trenutku resnična linija zunanje politike ZDA. Ali stremi za politiko pomiritve v mednarodnih odnošajih in ureditve spornih vprašanj na podlagi spoštovanja pravic ostalih narodov, ali pa hoče nadaljevati prejšnjo politiko tekme v oboroževanju?

Po mnenju sovjetskih voditeljev morejo predlogi, ki resnično stremijo za mirom, služiti kot podlaga za izboljšanje mednarodnih odnošajev. Vendar pa to ne pomeni, da so sovjetski voditelji pripravljeni sprejeti nove varijacije starih metod.

Dve različni poti

V svojem govoru je predsednik Eisenhower omenil rezultate povojne dobe od trenutka, ko so se «v pomladi zmage vojaki zahodnih zaveznikov srečali z ruskimi vojaki v srcu Evrope».

Govoreč o teh rezultatih, je Eisenhower podčrtal, da so se države v svetu po končani vojni razdvojile in šle po dveh različnih poteh. V popolnem nasprotju z dejstvi, prikazuje s tem Eisenhower dogodke, kot da bi si dežele anglo-ameriškega tabora postavile za cilj okrepitev miru in mednarodne varnosti, dočim naj bi SZ in njej prijateljske države ne želele slediti tej poti. Po tem, kar je rekel, bi se moglo celo tolmačiti, kot da bi obnova od vojne opustošenega gospodarstva in utrditev gospodarske moči ZSSR v povojni dobi predstavljali «novo nevarnost napada».

Priti do takšnih trditev o ZSSR pomeni da ne rečemo več, izgubiti vsak čut objektivnosti in prezreti splošno znana dejstva, ki nadvse jasno dokazujejo ne samo miroljubne cilje naše dežele, temveč celo dejstvo, da je ZSSR vedno bila in ostane glavni branik in temeljni faktor ohranitve in okrepitve splošnega miru.

Predsednik se je poslužil takšnih izjav očividno v cilju, da prikaže anglo-ameriški tabor v nekoliko miroljubni luči. Vendar pa dejstva in številke, ki jih je sam iznesel o prevelikih vojaških stroških ZDA, ki se iz leta v leto večajo, dokazujejo prav nasprotno.

Militarizacija ZDA

Ta dejstva pričajo o militarizaciji vsega narodnega gospodarstva ZDA, ki ji ni primere, o neznosnem bremenu vojaških stroškov za ljudstvo ter dokazujejo, da je tekma v oboroževanju v ZDA ustvarila ozračje strahu in skrajne napetosti v deželi. Takšna politika ZDA, ki daje pobudo za vojno histerijo, sili tudi določeno skupino drugih držav, da sledijo isti poti.

Eisenhower je govoril o ogromnih stroških ameriške vlade za topove in raketne izstrelke, za bombnike in lovce, za torpedne rušilce in druge bojne ladje in ni pozabil istočasno poveličevati napadalnega atlantskega pakta. In vendar je znano, da politika severnoatlantskega pakta zahteva ogromne vojne stroške. Dovolj je omeniti ogromno tratenje denarja, izžetega ameriškim davkoplačevalcem, za gradnjo in vzdrževanje vojaških baz mnogo tisoč kilometrov oddaljenih od ZDA, posebno na ozemljih, namenjenih napadalnim ciljem proti ZSSR.

Predsednik je navedel račune, ki dokazujejo, koliko stane zgraditev torpedorušilca, lovca, bombnika in tako dalje ter koliko «bushel» žita in ton bombaža bi se lahko prihranilo, koliko šol ali bolnišnic bi se lahko zgradilo, če bi prenehali s proizvajanjem takšnih vojnih sredstev. Navedel je celo vrsto zelo poučnih številk. Toda, kar je rekel, je vseskozi neprimerno. Če bi predsednik ZDA povedal, koliko mora ameriški narod plačati za kopičenje atomskih bomb in za gradnjo mnogih stotin vojaških baz, zelo oddaljenih od ZDA — kar nima nič skupnega z obrambnim interesom ZDA — bi bila slika mnogo bliže resničnosti in mnogo bolj poučljiva. Toda očividno smatrajo, da je «neprimerno» in «škodljivo» govoriti o tej točki odkrito in jasno. Vendar pa je tudi tako pravi pomen teh dejstev jasen. Ta dejstva so izraz zunanje politične linije, ki zasleduje nedosegljive cilje svetovnega gospodstva, ki vzbujajo naraščajoči odpor v širokih krogih številnih držav.

Kar se tiče naše dežele, je že prešlo v zgodovino, da ZSSR s tem, da vztrajno dela za povojno obnovo in razvoj narodnega gospodarstva, ni stopila na pot tekme v oboroževanju. Daleč od te poti je SZ ponovno postavljala konkretne predloge da velesile skupno z drugimi deželami sprejmejo odločne ukrepe za takojšnjo omejitev oboroženih sil in vojnih stroškov in da istočasno dosežejo sporazum za prepoved atomskih orožij z ustanovitvijo resničnega vojaškega nadzorstva nad izvajanjem vseh teh ukrepov, ki naj onemogočijo možnost kršitve sporazumov s strani katere koli države.

V svojem govoru je Eisenhower obravnaval tudi zmanjšanje oborožitve in je temu vprašanju posvetil pet točk. S sovjetske strani naravno ni ugovorov glede predlogov, navedenih v petih točkah. Vendar so pa ti predlogi preveč splošne narave in niso takšni, da bi mogli dati pobudo za rešitev nujnega vprašanja zmanjšanja oborožitve.

Iz Eisenhowerjevega govora izhaja, da so ZDA baje vedno zagovarjale zmanjšanje oborožitve, dočim naj bi bila ZSSR vztrajala na nasprotnem stališču in ne bi bila storila drugega, kot preprečevati uresničenje zmanjšanja.

To dokazuje poskuse, da se naprti ZSSR krivda za tekmo v oboroževanju, ki jo vodijo v zadnjih letih dežele anglo-ameriškega tabora. Vendar so pa ti poskusi vseskozi neutemeljeni in predstavljajo le željo zvaliti krivdo na onega, ki je nima.

V resnici, ali se morda v Sovjetski zvezi poveličuje vojna v Koreji in tekma v oboroževanju kot dobičkanosen «posel», kot najboljše sredstvo za poslovanje in popolno zaposlitev prebivalstva? Obstaja morda v Sovjetski zvezi takozvan «strah pred mirom», kjer delnice padajo ob novicah o pomiritvi v mednarodnih odnosih? Vse to se ne dogaja v ZSSR temveč v ZDA. Kaj ima torej vse to opraviti s Sovjetsko zvezo, ki ne potrebuje tekme v oboroževanju, ki je vedno bila in je za trden in trajen mir in se ne boji miru?

Naravno, Eisenhower ima prav, ko pravi, da sta se poti ZSSR in ZDA po zmagi nad hitlerjevsko Nemčijo oddaljili. Toda to dejstvo je bilo prikazano v Eisenhowerjevem govoru 16. aprila v lažni luči, rekli bi celo spačeno.

O politiki miru SZ

Če se držimo dejstev, tedaj bodo vse negotovosti po tem vprašanju popolnoma izginile. V resnici je nemogoče prezreti dejstva, da so takoj po končani drugi svetovni vojni začele dežele anglo - ameriškega tabora ki so bile v vojni zavezniki ZSSR slediti različni poti. Pod raznimi vidiki so se te dežele vrnile na staro predvojno pot, ko se njihovo zadržanje do ZSSR gotovo ni moglo označiti kot prijateljsko in ko je njihova politika navadno težila v nasprotno smer.

Nimamo namena stopiti v diskusijo s predsednikom o zelo čudni trditvi v zvezi z nekakšnim koncem določene dobe sovjetske politike. Toda se ne moremo ne začuditi spričo zaključka, po katerem mora vlada ZSSR opustiti zunanjo politiko, katere pravilnost je bila dokazana v teku vsega razvoja mednarodne situacije.

Če se povezuje konec neke dobe s pojavom novih oseb v vodstvu države, tedaj bi morali mi še bolj upravičeno govoriti o koncu neke politične dobe ZDA s prihodom Eisenhowerjeve vlade na oblast. Toda novi predsednik ZDA sprejema iz enega ali drugega razloga pod svoje okrilje vso politiko svojega predhodnika; politiko, ki jo je ob prejšnjih prilikah, posebno v teku volilne kampanje, kritiziral iz raznih vidikov in ne brez razloga.

V svojem govoru je predsednik izjavil, da bi «ugodno sprejel kakršno koli pošteno miroljubno dejanje». Istočasno je vprašal: Kaj je Sovjetska zveza pripravljena storiti?

Vsi vedo, da je Sovjetska zveza vedno želela razpravljati na prijateljski način in reševati nujne mednarodne probleme pod pogojem, da so predlogi za ureditev teh vprašanj, pa naj jih predlaga kdor koli, v gotovi meri sprejemljivi in niso nasprotni življenjskim interesom sovjetskega ljudstva in niti ne proti interesom drugih miroljubnih narodov.

V svojem govoru je predsednik ZDA iz enega ali drugega razloga smatral mogoče postaviti svoje predloge za mir pod pogojem, da ZSSR sprejme celo vrsto predhodnih zahtev čeprav ni podkrepil teh zahtev z odgovarjajočimi obvezami s strani ZDA.

Takšno zadržanje so vedno pravilno odbijali v različnih mednarodnih krogih. Zato ni moglo ne iznenaditi oseb, sposobnih realistično presojati bistvo nujnih mednarodnih vprašanj in stvarno vzajemno razmerje sil in faktorjev, ki določajo mednarodno situacijo. Angleški časopis «Times» je popolnoma pravilno omenil, da «nobena država, naj bo to Sovjetska zveza, Združene države ali Velika Britanija, se ne bi mogla odločiti vzeti v pretres miroljubne poteze v ultimativnih pogojih».

Težnje narodov SZ

Opomniti moramo, da sovjetski voditelji niso postavili svojega poziva za mirno rešitev mednarodnih vprašanj pod pogojem, da ZDA ali druge dežele, pa bile one pristaši ali ne anglo - ameriškega tabora, sprejmejo razne predhodne zahteve. Pomeni to, da Sovjetska zveza ne postavlja nobenih zahtev? Naravno ne. Vendar pa bodo sovjetski voditelji povoljno sprejeli vsak korak vlade ZDA ali katere koli dežele, le če bo usmerjen v prijateljsko ureditev nerešenih zadev. To dokazuje, da je s sovjetske strani pripravljenost resno in konkretno diskutirati določene probleme, bodisi po neposrednih pogajanjih ali pa, kadar je to potrebno, v okviru OZN.

Predsednik je v svojem govoru dejal, da so pri seševanju spornih mednarodnih vprašanj «Združene države pripravljene vršiti vlogo, ki jim pripada». V Eisenhowerjevem govoru od 16. aprila ni ničesar, kar bi moglo potrditi to izjavo. In vendar jo je potrebno potrditi.

Kar se tiče ZSSR ni nobenega razloga dvomiti o njeni pripravljenosti, da prispeva primeren del pri reševanju mednarodnih spornih vprašanj. Sovjetska zveza je to večkrat dokazala pri važnih mednarodnih vprašanjih.

Takšno je mednarodno stanje v današnjih dneh.

Politika, ki jo vodi ZSSR ne more biti v nasprotju z interesi drugih miroljubnih držav. Ta politika je v soglasju s težnjami vseh držav, kakršen koli je njihov socialni sistem, ki želijo pospeševati mednarodno sodelovanje. Vrhu tega, poosebija ta politika ZSSR najdražje težnje našega ljudstva za utrditev svetovnega miru.

(Podnaslovi članka so naši in niso povzeti po «Pravdi» — Uredn.)

Prvi maj 1934 v Moskvi

(Nadaljevanje s 3. strani)

stacijah v Moskvi vsak sovjetski človek izraža svoje veselje: od stare mamice, ki prinaša svoj šop cvetlic velikemu Stalinu, ker je zadovoljna za življenje, ki ga živi v krogu svojih srečnih sinov, do najmajšega člana sovjetske družbe, ki se mu odpira pot uspehov in lepega življenja. Starka se pridružuje mlajšim od nje, pridružuje se celo mladincem, poje, pleše, vzklika življenju in veselju. In kot se starka vede, se vedejo tudi ostali sovjetski državljani, ki vedo, da so gospodarji svojega življenja, ki jim ga nihče ne bo mogel več kratiti.

V tem vzdušju sem se tudi jaz udeležila velike manifestacije skupno s sovjetskim ljudstvom, od katerega sem črpala veliko silo vztrajnosti in poguma v premagovanju vsake ovire za dobrobit lastnega naroda in človeške družbe. Dospela sem tudi jaz na Rdeči trg, kjer sem prvič osebno videla ljudi, ki prinašajo človeštvu napredek, videla sem velikega Stalina, ki je vse pozdravljal in odzdravljal. Njegova preprostost in njegov pozdrav vsem sta se skladala z navdušenjem milijonov prisotnih in odsotnih ljudi, svobodnih in zatiranih, se je izpopolnjevala v enotnosti v borbi za uresničenje velikih idealov svobode, napredka, neodvisnosti in miru po vsem svetu. Poklon, ki ga je bil deležen s strani množice, je predstavljal vzpodbudo vsem narodom, naj si izberejo pot, po kateri korakajo sovjetski narodi pod vodstvom velikega Stalina in danes njegovih naslednikov.

Takrat sem se spomnila vseh zatiranih delovnih ljudi in sem se zato vrnila v boj zoper fašizem s še večjim zaupanjem in večjo odločnostjo z željo, da bi vsi narodi praznovali svoj Prvi maj v svobodi in miru.

NA PREDVEČER 1. MAJA 1944 V ISTRI

Že nekaj tednov pred Prvim majem smo na okrožnem komiteju mladine odločili, da je treba organizirati po slovenski Istri veliko akcijo, ki naj pokaže nacifašističnim posadkam, da je ves njihov teror zaman in da se jih naše ljudstvo ne boji.

Na seji komiteja smo bili različnega mnenja. So bili tovariši in tovarišice, ki so se nagibali k mnenju, da je treba izvesti kakšno oboroženo akcijo; drugi pa so trdili, da bi bilo treba organizirati akcijo, ki naj bi bila političnega in mobilizacijskega značaja in bi našemu ljudstvu vlila nove moči v boju proti sovražniku.

Po dolgi in razvneti diskusiji je predlog o oboroženi akciji mladine odpadel.

Zato smo se opredelili za predlog o politični in mobilizacijski akciji, ki naj bi zajela vso slovensko Istro in naj bi aktivizirala na splošno vse mladince od 10 let dalje. Po razdelitvi dela smo se vsi razkropili na vse strani in začeli priprave.

Mene so določili v rižanski okraj, kjer sem bil doma in kjer sem najboljše poznal razmere. V vsaki vasi se je začela mobilizacija mladincev, oz. mladink, ker je bilo mladincev zelo malo. Povsod so dekleta in mladiči sprejeli zamisel z navdušenjem, ker na take akcije so bili že od prejšnjih časov navajeni. Navdušila jih je predvsem misel, da bo tokrat akcija velikopotezna in vsesplošna. Veselili so se, kako bodo nacisti besneli in kako se bodo čutili obkoljeni z vseh strani, ne da bi mogli migniti niti s prstom.

Po pravici povedano, marsikakšen «terenc» je za našo zamisel zvedel in začel godrnjati, ker je trdil, da nacisti ne bodo ostali neaktivni in da bo zaradi tega marsikakšna nesreča zadela vasi. Našemu trdovratnemu stališču pa si ni nihče upal nasprotovati, ker si bi s tem nakopal na glavo marsikakšno zbadljivko o «starčevski strahopetnosti».

Na predvečer Prvega maja so se po vaseh slovenske Istre sestali mladinci in mladinke. Sestavili so skupine 5-6 članov. Največja težava je v zadnjem trenutku nastala za žveplenke, ki jih je bilo v tistih časih težko najti kakor sol in petrolej. Zaradi tega je 30. aprila 1944. v marsikateri hiši slovenske Istre zmanjkala poslednja škatlja žigic, ki jih je mati za «hujše» čase shranila v kak skriven kotiček.

Ko je sonce začelo zahajati so bile mladinske skupine po vseh vaseh na svojem mestu t.j. na najvišjih krajih nad vasmi ali poleg vasi, kamor so marljivi in navdušeni mladinci že več dni znašali velikanske kupe dračja, brinja, borovih vej, mehkih drv itd.

Ob trenutku, ko je sonce zatonilo in ko se je začel mrak, je na desetinah in stotinah krajev po slovenski Istri zagorel en sam ogenj: povsod, kamor si se ozrl, si videl, da so goreli kresovi, ki so oznanjali, da delovni ljudi vsega sveta proslavljajo tudi v tistih težkih, krvavih in za človeštvo groze polnih trenutkih svoj veliki dan, svojo veliko nedeljo: Prvi maj.

In na te ognje v slovenski Istri so zrli z zaupanjem, veseljem in navdušenjem vaščani, ki so stalno živeli v strahu pred nacifašisti in ki so ob tem trenutku, ob tem morju v nebo vzdigujočega se ognja razumevali, da nihče ne more nič proti njim samim, proti njihovi svobodni duši, proti njihovemu idealu. Na te ognje so zrli naši borci, ki so ravnokar čakali zaton sonca, da bi lahko tudi oni začeli v znaku napada na sovražnika svojo proslavo Prvega maja. Na te ognje so zrli tudi nacifašisti v svojih skritih bunkerjih, zabarikadirani v svojih postojankah, v katerih so se prav v tem trenutku čutili kot miš, ki je v smrtnem strahu pred poginom sama zašla v položaj brez izhoda.

Kresovi so prasketali in razsvetljevali vrhove gričkov. Zgledalo je, da ti vrhovi gorijo, kot so od navdušenja gorela v tistem trenutku naša mladeniška srca. A nenadoma se je izza Tinjana, ki zakriva Škofije zaslišalo grmenje. Ljudje po vaseh so se spogledali: nacifašisti so v svoji razjarjenosti hoteli odgovoriti na našo «predrznost». Iz strahu do teh ognjev, ki so jim pokazali, kako so majhni in kako se neslavno končuje njihova oblast, so začeli iz vseh topov ob istrski obali pošiljati nad slovensko Istro svoje izstrelke. Granate in šrapneli so žvižgali in pokali na zemlji in v zraku. Na tisoče drobcev je padalo okrog naših vasi. Topniško obstreljevanje je postajalo go-

MITJA ISTRAN

(Nadaljevanje na 6. str.)

Sprehod po podeželju

SALEŽ

Kot smo že večkrat poročali, povročajo tudi pri nas okupacijske čete velikansko škodo na travnikih in pašnikih in celo na obdelanem polju. Pretekli teden se je dogodil svojevrsten primer, zaradi katerega so zelo ogorčeni vsi vaščani, zlasti pa prizadete družine.

Med vojaškimi vajami, ki so se vršile pretekli petek popoldne, so Američani hoteli peljati skozi vas dolgo vozilo, ki služi za prevažanje tankov. Verjetno se je v bližini pokvaril kak tank in so zato hoteli ponj.

Vaščani so takoj opozorili vojake, da vozilo ne bo moglo skozi vas, ker je ponekod cesta preozka. Toda oni se niso niti zmenili za opozorila vaščanov. Za vsako ceno so hoteli skozi vas v vozilom. Seveda se jim to ni posrečilo. Med vožnjo so zadeli v stanovanjsko hišo družine Budin ter povročili precejšnjo škodo. Porušili so nekaj zida, vso stran ob cesti pa močno pretresli. Poleg tega so okrnili zid še dveh drugih hiš. K sreči so te okrnitve manjše. Končno je vozilo obtičalo na cesti. Šele drugi dan so prišli ponj. «Reševali» so ga z velikim tankom.

Želeli bi, da bi bili okupatorji v bodoče bolj previdni in da ne bi brez potrebe delali škode našim ljudem tudi na hišah, saj jo itak mnogo preveč delajo na polju, travnikih in pašnikih.

***

Občinska uprava v Zgoniku se kaj rada hvali z deli, ki naj bi jih ona naredila. Titovsko trobilo ji za to daje obilo prostora na razpolago. Toda zaman. Občani dobro vedo, da titovci mlatijo prazno slamo. Otroška vrtca v Gabrovcu in v Zgoniku, stanovanjska hiša pri Bajti in druga dela so plod bivše demokratične občinske uprave. Ko je tov. Pirc poročal o delovanju prejšnje uprave, je med drugim povedal, da bodo vsa ta dela stala 42 milijonov lir. Zato, gospodje, malo manj kokodakanja, pa več jajc! Ne izmišljotine temveč dejanja hvalijo pridne roke gospodarjev!

Ker se še vedno baranta s STO in bi na podlagi tega barantanja Salež pripadel enemu ali drugemu hlapcu anglo - ameriških okupatorjev, je nujno potrebno, da se zavzamemo vsi za predlog tov. Vidalija glede rešitve tržaškega vprašanja. Le na tak način bomo dosegli tudi čimprejšnji konec vojaških vaj, ki tako brezobzirno uničujejo naša polja.

Vaški dopisnik

TREBČE

V «DELU» smo že večkrat pisali o slabi preskrbi pitne vode v naši vasi. Da je ta zelo slaba in nezadostna, je dovolj če povemo, da sta v vasi samo dve javni vodni pipi in da ima le malo družin vodo napeljano na dom. Številne hiše so zelo oddaljene od vodnih pip. Posebno pozimi in zlasti kadar piha močna burja je zelo neprijetno nositi vodo od daleč.

Upravičene prošnje vaščanov so končno le prišle na pravo mesto. ACEGAT je sklenil, da napelje vodo na dom tistim družinam, ki to zaprosijo. In teh je večina. Pred par meseci so izvedenci ACEGAT pregledali teren, pred kratkim pa so zainteresirani prosilci dobili proračune. Upati je, da bodo v kratkem pričeli z deli in da bo do jeseni večina družin imela vodo na domu.

Ko so gospodarji dobili v roke proračune so se kar začudili. Proračuni so namreč zelo različni. V kolikor je znano, znaša najnižji nekaj nad 16.000 lir najvišji pa se sučejo okrog 50.000 lir. Gospodarji tožijo, da bo ponekod za dobra dva metra napeljave treba plačati celo preko 30.000 lir. Mnenja so, da porazdelitev ni pravilno razdeljena ter da so razlike pri proračunih prevelike.

Želeti je, da bi ACEGAT uredil zadevo tako, da ne bi bilo sporov in nezadovoljstva med vaščani!

DOMJO

Prebivalci iz Frankovca (Domjo) se pritožujejo, da že več kot dve leti čakajo, da jim tržaška občina popravi, odnosno obnovi mostiček čez Reko. Tožijo, da ne morejo popolnoma nič prepeljati čez Reko. Pred dvema letoma je prišla na kraj neka komisija iz Trsta ter postavila tablico, da je prehod prepovedan. Postavitev take tablice je zelo enostavna reč, toda treba je pomisliti tudi na potrebe in zahteve prebivalstva. Zdaj se prebivalci Frankovca vprašujejo: ali bo omenjena tablica stala na omenjenem kraju za vedno? Zato pozivamo merodajne oblasti, naj zadevo vzamejo resno na znanje in naj prizadetim prebivalcem čimprej obnovijo mostič čez Reko.

V MESTU IN DELO NA PODEŽELJU

SVEČANA PROSLAVA OBLETNICE VSTAJE IN SPOMINA TALCEV NA OPČINAH

Naše ljudstvo hrani živ spomin na partizansko borbo

Nastop gojencev zavoda "Biancotto" iz Benetk v Kinu ob morju

V soboto dopoldne je bila v Kinu ob morju svečana proslava obletnice vstaje. Dvorana je bila do zadnjega kotička napolnjena. Na častnem predsedstvu so sedeli predstavniki osvobodilnega gibanja, bivši partizani, politični preganjanci ter roditelji padlih partizanov. Da je proslava tem lepše uspela so poleg godbe Rinaldi poskrbeli tudi gojenci zavoda Biancotto iz Benetk (otroci padlih partizanov) z nadvse uspelo dramo, ki je povzeta po resnični zgodbi iz časov borbe proti nacifašizmu.

Po uvodnih besedah tov. Slavca, ki je predsedoval na proslavi, je govorila tov. Slava Čebulec. V svojem govoru je zlasti poudarila, da je bil naš cilj za časa osvobodilne borbe prav isti kot je danes, namreč: svoboda, pravica in mir. Ostro je obsodila izdajstvo titovske bande in teror, ki ga ta izvaja nad prebivalstvom Jugoslavije in cone B.

Za njo je govoril tov. Fr. Gasperini. Med drugim je dal poudarka naslednjim besedam: «Res je, da v Jugoslaviji vlada titovski teror, res je, da se italijanska vlada vedno bolj približuje klerikalni diktaturi, res je tudi, da je Trst zaseden po imperialistih, toda prav tako je res, da obstoja v svetu močan miroljuben tabor. Sovjetska zveza, je skupno z ljudskimi demokracijami in s prostrano Kitajsko republiko gotov porok boljše in svetlejše bodočnosti.»

Za Gasperinijem je spregovoril tudi tov. Lino Zocchi-Ninci, bivši komandant furlanskih garibaldincev, nakar so izvedli kulturen spored že omenjeni gojenci zavoda «Biancotto».

Kljub nestalnemu vremenu, se je v nedeljo vršilo partizansko zborovanje na Opčinah. Že pred poldne je bilo v Ljudskem domu precej živahno. Soborci iz narodno osvobodilne borbe, tovariši ki so se skupno borili v ilegali proti fašizmu, skupno sedeli v ječah in koncentracijskih taboriščih, so se začeli shajati na to slavje, na katerem naj ob spominu na pretekle borbe, zopet obnovijo prisego, da bodo borbo nadaljevali do končne zmage.

Tovariši z Opčin so že vse jutro marljivo pripravljali skupno partizansko kosilo. Točno ob 12.30 je «trobenta» poklicala prisotne na kosilo.

Po kosilu sta prisotnim ki so med tem do zadnjega napolnili dvorano, prinesla pozdrave tov. Marina in tov. Ninci v imenu garibaldincev. S shoda je bil odposlan pozdrav in želja k čimprejšnjemu okrevanju tovarišu Malalanu, ki se nahaja v bolnišnici.

Nato so se prisotni uvrstili v povorko, ki je odšla na strelišče, kjer so nacisti ustrelili 71 talcev. Po položitvi vencev in odigranju žalostinke ter internacionale, sta spregovorila tovariša Ado Slavec in Alessandro Destradi. Oba sta podčrtala predvsem ideale miru, bratstva in svobode, za katere so padli talci in za katere moramo mi nadaljevati borbo.

Nedeljska manifestacija na Opčinah, je še enkrat potrdila, da je med partizani in vsem našim prebivalstvom partizanski duh še živ in da je bratstvo, skovano v borbi proti fašizmu in nacizmu, nezlomljivo in najboljše orožje v borbi za dosego naših pravic.

Konferenca agitpropa

Vodstvo naše Partije je sklicalo za 14. maja t. l. važen sestanek agitacije in propagande. Na sestanek, ki bo v jutranjih urah v Kinu ob morju, se bo obravnavalo delo na tem partijskem sektorju, s posebnim ozirom na problem širjenja našega tiska, ki je za nas vse še posebno v današnjih razmerah osrednji problem našega delovanja. Tovariši bodo iznesli pridobljene izkušnje in diskusijo, ki se mora razvijati okrog tega važnega delovanja v vseh sekcijah in celicah.

Slovensko-hrvatska prosvetna zveza

priredi

v nedeljo, 3. maja 1953 ob 17. uri v AVDITORIJU v TRSTU

VELIK KONCERT

slovenske in slovanske pesmi in glasbe

Sodelovali bodo:

1. Pevski oktet «Ivan Vojko» s Proseka-Kontovela;
2. Pevski zbor «Lonjer-Katinara» (pevovodja Cok);
3. Pevski zbor «Slovanski dom» iz Elerjev (pevovodja Loredan);
4. Solisti: Vera Košuta, Bruna Vatta, Franko Boccoli. Ob klavirju prof. Botteghelli.
5. Pevski zbori Skedenj, Sv. Ivan-Podlonjer, Rocol bodo skupno zapeli ruske pesmi in odlomek iz Smetanove opere «Prodana nevesta». Spremljali bodo mandolinisti PD «Ivan Cankar». Dirigira D. Pertot.

VSTOPNINA: odrasli 100.—, otroci in dijaki 50.— lir.

Vstopnice dobite na sedežu SHPZ - trg Ponterosso 6, II. nadstr., telef. 60-40 - pri vseh včlanjenih prosvetnih društvih in pri vratarju Doma pristaniških delavcev.

Za teden dni

Petek, 1. - Praznik dela
Sobota, 2. - Atanazij
Nedelja, 3. - Mavra
Ponedeljek, 4. - Florijan (Cvetko)
Torek, 5. - Angel
Sreda, 6. - Benedikta
Četrtek, 7 - Stanislav
Petek, 8. - prik. Sv. Mihaela.

ZGODOVINSKI DNEVI:

1. 5. 1889 je bilo sklenjeno na kongresu II. Internacionale, da se na ta dan slavi praznik dela po vsem svetu.
1. 5. 1945 je Rdeča armada zasedla Berlin.
2. 5. 1519 je umrl veliki genij Leonardo da Vinci. Rodil se je leta 1452.
3. 5. 1941 je fašistična Italija ustanovila «Ljubljansko pokrajino».
5. 5. 1818 se je rodil Karl Marks, utemeljitelj znanstvenega socializma. Umrl je 14. 3. 1883.
8. 5. 1945 so zavezniške sile izbojevale zmago nad nacifašistično Nemčijo.

RADIO ODDAJE

TRST II.

PETEK: 9. Slovenske pesmi - 10.40 Koncert saksofonista L. Slamiča - 13. Prvomajski govori - nato glasba po željah - 16. Radijski oder: Niccodemi «Polet», ponovitev - 19. Kraji in ljudje - 20. Slovenski motivi - 20.30 Tržaški kulturni razgledi - 21. Dramatizirana povest - Legenda Joe Magaraca - 22. Iz koncertnih dvoran Velike Britanije.

SOBOTA: 13. Sramel kvintet in pevski duet - 19. Pogovor z ženo - 21.30 Baletna glasba.

NEDELJA: 8.45 Kmetijska oddaja - 11.30 Oddaja za najmlajše - 12.15 Od melodije do melodije - 13. Glasba po željah - 15. Naša mladina pred mikrofonom - 17. Koncert pevskega zbora - 19. Iz filmskega sveta - 21.30 Izbrana lirika - 22. Leo Delibes: LAKME, 1. dejanje.

PONEDELJEK: 19. Mamica pripoveduje - 21. Književnost in umetnost - 22. Leon Delibes: LAKME, 2. dejanje.

TOREK: 13. Glasba po željah - 19. Tehnika in gospodarstvo - 22. Leon Delibes: LAKME, 3. dejanje - 21. Citamo za vas - 22.35 Koncert ljubljanskega godalnega kvarteta.

SREDA: 19. Zdravniški vedež - 20.30 Šola in vzgoja - 21.30 Vokalni kvartet - 22. Schumann: Simfonija št. 2.

CETRTEK: 13. Pevski duet in harmonika - 13.30 Tržaški problemi - 19. Slovenščina za Slovence - 21. Radijski oder - Jean Anouilh: «Euridika».

PETEK: 13. Glasba po željah - 19. Kraji in ljudje - 20.30 Tržaški kulturni razgledi - 22. Iz koncertnih dvoran Velike Britanije.

465 kg koruze

(Nadaljevanje z 2. strani)

Primerjajoč te cene s cenami industrijskega blaga, je razvidno, da so kmetjemnogo bolj izžeti kot v predvojni Jugoslaviji. Žrtve nenasitljivosti monopolističnih trgovskih podjetij in trgovcev so široki sloji prebivalstva. Delavci in nameščenci v mestih morajo plačevati poljedelske pridelke po 3 do 5 krat več kot stanejo na licu mesta. Cene naraščajo iz meseca v mesec, položaj delovnih ljudi pa se slabša. Tega ne morejo zakrivati niti titovski listi. List «Nin» pravi: «Po sedanjih predvidevanjih so bodo cene v letu 1953. morale povišati, kar je nujno... in to se bo zgodilo predvsem z bližanjem žetve.» To so perspektive, ki jih titovski agenti imperialistov nudijo Jugoslaviji. To dokazuje, kako domači in inozemski kapitalisti ropajo jugoslovanske narode s pomočjo titovske tolpe. Milijonske množice Jugoslavije morajo nositi breme strahovite draginje, neznosnih davkov, taks in vojaških izdatkov. To stanje ne more dolgo trajati. Vedno širše množice delovnih ljudi se vključujejo v borbo proti titovskemu režimu, se združujejo v borbi za mir in svobodo okrog zastave Zveze jugoslovanskih domoljubov za strmoglavljenje sedanjega režima lakote, bede in vojne.

Odgovorni urednik
RUDOLF BLAZIC (Biagi)
Založništvo «DELA»
Tiska tip. RIVA, Torrebianca 12
Dovoljenje AIS

PRISPEVKI ZA 1. MAJ

Milje 36.863, 4. polog Acegat 20.728, 4. polog sekc. Sv. Ana 5.210, Pisoni 2.880, Sv. Vid: cel. Zdanov 3.050; S. Ivan 4.330, Tomažič 7.710, Opčine 4.435, Skoljet 7.670 ter nadaljnjih 3.870, Pončana 10.470, cel. Verucchi 3.350, ženska celica Pončane 800, sekc. Tomažič 3.125, Sv. Ana 2.350, Greta 6.050, Pončana 4.250, Podlonjer 1.400, Lonjer 1.980, Sv. Ivan 1.650, cel. Misigoj in Morgan 3.200, tov. Rebec 1.700, cel. Redivo 4.810, cel. Valdemarin 6.375, Bolčič 1.000, celica Starega mesta 9.090, Greta 2.650, cel. v. Mačkovljah 1.270, Acegat 4.560, Opčine 1.350, 2. polog sekc. Sv. Jakob 32.520, cel. Caharija 2.335, cel. Zechin 3.955, Plavje 4.635, moška cel. iz Campor 1.150, Fontanella 250, Barisoni 1.920, Lazaret 2.460, lad. Martinuzzi 2.700, lad. Sv. Roka 1.760, lad. Felszegi 5.262, Sv. Barbara 1.045, Hrvatini 4.405, Griža 1.450, Sv. Rok - vas 1.000, cel Facchini 13.030, cel Tedeschi 8.300, cel. Kneipp 5.850, cel. Bersa 4.300, cel. Valdemarin 900, Sv. Ana 1.300, Devin 350, Pisoni 3.360, cel. VOM 3.800, Skedenj 9.180, Sv. Vid 7.100, obrtniki s Proseka 5.000, Tovarna strojev 11.470, cel. obč. nameščencev 7.130, terenske celice sekc. Curiel 9.700, Barkovlje 3.000, Devin 200, 4. polog sekc. Pončana 13.175, Prosek nadaljnjih 2.100, Sv. Vid 7.500, cel. Kobal 2.800, cel. Gigante 2.260, cel. Cattaruzzi 3.300, cel. Zol 3.700, cel. Jamnik 4.750, sekc. Sv. Alojz na račun 20.165, 2. polog sekc. Magdalena 15.000, Sv. Marko 40.000, 2. polog sekc. Tomažič 32.370, Greta 17.780, Sv. Ivan 13.950, Nabrežina 4.100, cel. Mezgec 4.185, cel. Flego 3.895, cel. Kermac 1.100, sekcija Podlonjer je položila skupno 24 tisoč 15 lir, ženska cel. Blažina tov.ca Paoli 5.350, Cellari 1.000, za cel. Morgan tov.ca Mužina Fr. 2.000, cel. Spacal 3.925, cel. Rinaldi 4.740, mešana cel. Blažina 5.030, cel. Chimisso 10.875, tov. Bembo 600, tovarna Dreher 2.150, šoferji Selles, Dušan in Baučar 1.000, žene iz Podlonjerja 5.800, Zulian Ema 1.000, cel. Sverdlov 3.137, cel. Passionaria iz Podlonjerja 5 tisoč 597, Domjo 5.030, ILVA 4.750, Boljunec 3.300, Dolina 300, Samatorca 1.760, sekc. Barriera 28.500, Trebče 10.000 od te vsote so darovali trgovci in gostilničarji 6.500 lir.

PROBLEM, KI NE DOPUŠČA NADALJNJEGA ODLAŠANJA

Za uspešen razvoj šolstva je treba zgraditi nove šole

V pogledu šolstva lahko ugotovimo, da kljub neštetim prošnjam prizadetih staršev, demokratičnih organizacij, komunističnih svetovalcev, obstaja v vsakem šolskem okolišu tržaške občine pereče vprašanje. Celo mala vas Božiči v miljskih hribih razpolaga po zaslugi demokratične ljudske uprave z novo, prostorno šolsko zgradbo, medtem ko nešteta posredovanja in prošnje s strani prizadetih delegacij še niso dosegla, da bi okraj Rocol, kjer je nad 200 slovenskih in italijanskih otrok, dobil svojo šolo. Sole nima niti okraj Kolonkovec, ki se je zlasti v zadnjih letih silno pomnožil. Tudi tu, je letno na stotine otrok (nad 500 slovenskih in italijanskih), ki čakajo na milost oblasti, da bi jim zgradile šolsko stavbo. Sedaj morajo zahajati ali na Katinaro ali pa k Sv. Ani. In s tem, ne le da zgubljajo čas, marveč so zaradi oddaljene poti primorani v zimskih časih in deževnih vremenih izostati celo od pouka, posebno še otroci, ki obiskujejo nižje razrede. Prav tako je v Podlonjerju letos 65 otrok (tudi slovenskih in italijanskih), ki obiskujejo šolo pri Sv. Ivanu, do katere imajo od 30 do 45 minut poti. Jasno je, da bi v teh krajih šolska zgradba pomenila veliko korist za otroke in njihovo vzgojo ter za njihove starše, ki gledajo z zadovoljstvom na kvaliteto pouka in uspehe otrok, kar bi se še izboljšalo, ako bi imeli šolsko poslopje na licu mesta. Toda upravitelji tržaške občine tega ne priznavajo in zato dodeljene kredite uporabljajo raje za sedaj nekoristna olepševalna dela.

Nešteto drugih primerov nam dokazuje, kako je šolstvo puščeno v nemar: v Križu stari prostori osnovne šole niso dovolj veliki, da bi ustrezali potrebam. Otroci dveh razredov osnovne šole so primorani zahajati v prostore bivše «Lege». Tu ima sedež tudi dvoletni strokovni tečaj. Otroci, ki ga posečajo morajo pa med poukom pešačiti na praktične lekcije v Nabrežino, v stavbo, ki je oddaljena dva kilometra od vasi. Križu je potrebna nova zgradba, v kateri naj bosta imela svoj sedež osnovna šola in strokovni tečaj.

Dalje je treba izvesti popravila v starih stavbah, kot v Skednju, kjer so stopnice v višja nadstropja silno nevarne. V šole bi bilo treba namestiti telovadnice, kjer jih še ni, predvsem v Barkovljah, kjer se je pokazala nujna potreba.

Važno vprašanje, ki bi se ga morala lotiti občina, in ki ga je treba poudariti zlasti ob začetku proračunske debate v obč. svetu, predstavljajo slovenski otroški vrtci. Poleg konkretnih značilno krajevnih vprašanj, kot gradnja poslopij za vrtec in njih otvoritev, na Proseku, v Rocolu, na Kolonkovcu, središču mesta, Gropadi-Padričah, itd., kjer že leta čakajo na njih otvoritev desetine otrok, bi morala občina ugoditi nujni potrebi, da prevzame vse slovenske tržaške vrtce. Trenutno je namreč 9 otroških vrtcev v sami tržaški občini, ki jih upravlja ustanova «Opera Asili Infantili». Ker je zasebnega značaja ne more nuditi jamstva za stalnost.

Tudi v pogledu osebja v vrtcih bi morala občina podvzeti ukrepe ter zagotoviti nameščenim vrtnaricam stalno mesto.

Poleg navedenega predstavlja res nujno potrebo gradnja šolske stavbe za srednješolsko mladino, kjer bi morale imeti svoj sedež vse višje in nižje srednje šole. Že mnogokrat je bilo poudarjeno, da sedanji sedež srednjih šol v ul. Lazzaretto Vecchio 9-11 ne odgovarja niti higijenskim niti didaktičnim predpisom. Čas bi bil, da bi se tej potrebi ugodilo! Prav tako bi bilo treba uresničiti predlog delegacije SHPZ in škedenjskih staršev, ki je bil iznesen pred meseci pred šolskimi oblastmi, da se prenatrpana industrijska šola v Rojanu, ki jo letno obiskuje nad 400 učencev, razdvoji in otvorijo razredi pri Sv. Ani, saj je iz samega Skednja in Sv. Ane nad 50 otrok letno. Pomistilo bi se lahko na novo gradnjo, oz. na ureditev primernih prostorov, morda prostorov v ul. Strada Vecchia per l'Istria. S tem bi učenci ne le pridobili na času, marveč bi jim bili obenem prihranjem potni stroški.

Te koristi našega delovnega prebivalstva bodo SHPZ, naše demokratične organizacije ter naši občinski svetovalci zagovarjali v občinskem svetu, pred šolskimi oblastni, Slovensko prebivalstvo, posebno slovenski starši, vzgojitelji in dijaki, so dolžni, da podprejo to prizadevanje in napore, ker je šolsko vprašanje obenem vprašanje našega narodnega obstoja.

Kulturna prireditev v Štivanu

Drugo nedeljo, 10. maja bo v Štivanu na prostem lepa kulturna prireditev s plesom. Sodeloval bo znani pevski oktet s Proseka-Kontovela. Natančnejši spored bomo javili prihodnjič.

PREDLOŽEN JE OBČINSKI PRORAČUN ZA 1953

ZOPET NAJVEČJE BREME na ramena revnih slojev

Nad 3 milijarde lir primanjkljaja — 90 odstotkov dohodkov odpade na posredne davke - Intervencij tov. Marine in Gombača

Na zadnji občinski seji tržaškega mestnega sveta, ki je bila v torek, je odbornik Bonetti predložil občinski proračun za leto 1953. Pri tem je treba ugotoviti, da je bil tudi tokrat predložen v razpravo z zamudo kar 4 mesecev, ko je poslovno leto že v polnem teku. Iz proračuna povzemamo, da je v postavki izdatkov predvidenih približno 6 in pol milijard lir, dohodki so predvideni v znesku 3 milijardetaoi ui hvxcu Primanjkljaj znaša torej 3 milijarde in 503 milijone lir, ki ga bodo morali kriti s financiranjem iz državnega proračuna. Da je bil tudi letošnji proračun sestavljen od demokristjanske večine na docela protiljudski osnovi nam dokazuje že sama postavka dohodkov iz naslova davščin. Pretežno večino, to je približno 90 odst. vseh dohodkov predstavljajo prav posredni davki, med katere spada predvsem trošarinski davek, ki najbolj obremenjuje revnejše sloje. Razen tega pa je v proračunu predvidena raztegnitev na naše ozemlje zakona o lokalnih financah, ki je vzbudil v Italiji veliko nezadovoljstvo. Njegova uveljavitev bi pomenila za našo trgovino novo finančno breme v približnem znesku 400 milijonov lir.

Po prečitanju proračuna je tov. POGASSI pripomnil, da je rok za njegovo preučitev prekratek in tega mnenja so bili tudi drugi svetovalci. Zaradi tega je bila diskusija odložena na prihodnjo sejo, ki bo v torek.

V začetku seje so se vrstila vprašanja in predlogi svetovalcev. Tov. RADICH je urgiral gradnjo novih stavb na prostoru hotela Evropa, ker bi začetek del vsaj deloma olajšal brezposelnost. Nadalje je kritiziral način uporabljanja sklada za zimsko pomoč, ker so s tem denarjem nabavili drva za reveže, dočim bi morali zahtevati od VU posebno nakazilo.

Sledili sta intervenciji tov. MARINE in GOMBAČA za asfaltiranje ul. Orlandini in druga popravila na Pončani, popravila zidu na proseškem pokopališču ter postavitev vodnih pip na pokopališčih Proseka in Kontovela. Pred zaključkom je svet izrazil vso solidarnost ustanovi tržaškega velesejma, ki se zavzema za pravično rešitev spora s padovanskim velesejmom.

MANEVER VELESEJMA V PADOVI NA ŠKODO TRSTA

Budno je treba paziti na interese našega mesta

V Padovi se niso držali ministrskega odloka in sporazumov

Tržaški velesejem, ki bi po svoji pridobljeni važnosti lahko predstavljal pomembni faktor za okrepitev našega trgovskega prometa, zasluži že iz tega razloga vso podporo prebivalstva in seveda tudi oblasti. Toda ta podpora je bila letos, v primeri s prejšnjimi leti dokaj pomanjkljiva. Dejstvo pa je, da ograža letos naš velesejem resna nevarnost, ki bi lahko privedla do propasti letošnje manifestacije.

Gre namreč za nevarnost, da bi se naš velesejem vršil nekaj dni istočasno kot velesejem v Padovi. Voditelji slednjega so sklenili, da odložijo njegovo otvoritev. Otvoritvena pardobja za oba velesejma so bila določena z ministrskimi odloki že 30. decembra 1952 in sicer. od 1. do 14. junija za Padovo, od 25. junija do 12. julija za Trst. Čim je bil določen dan volitev v Italiji so v Padovi sklenili, da bo njihov velesejem od 12. do 28. junija in to brez vsakega sporazuma z ustanovo tržaškega velesejma. To je bilo odobreno tudi v uradnem listu z dne 16. aprila in ni dvoma, da gre za manever v sporazumu med Padovo in ministrstvom za trgovino in industrijo na škodo Trsta. Večina inozemskih razstavljalcev se udeleži obeh velesejmov z istimi razstavami blaga. Če bosta oba velesejma tudi samo za nekaj dni istočasno, bodo morali pač podsilo okoliščin dezertirati Trst, ali pa razstavljati pri nas s tednom dni zamude, kar pomeni propast tržaškega velesejma.

Nikakor ni mogoče misliti, da bi se lahko odložila otvoritev našega velesejma na julij, ker bi s tem odmanjkala vsa resnost manifestacije in možnost uspeha. Mesec julij ni primeren za slične manifestacije. Razen tega pa se postavlja resno vprašanje propagandnega materiala, približno 300.000 tiskovin z najavljenim datumom 25. 6. - 12. 7. ki je sporazumno domenjen med zainteresiranci, kar ni mogoče več menjati brez ogromnih stroškov.

Dejstvo je, da niso hoteli v Padovi do sedaj upoštevati protestov in spravnih predlogov zastopnikov tržaškega velesejma. Tudi merodajno ministrstvo je celo podprlo Padovo na škodo Trsta, mesto da bi vršilo svojo funkcijo koordinatorja. Sele, ko je postalo očividno, da ni mogoče doseči sporazuma in to zaradi nepopustljivosti Padove, je bilo sklenjeno, da se povabijo v Rim predstavniki našega velesejma.

Kaj se bo izcimilo iz razgovorov v Rimu? Izkušnje narekujejo opreznost. Važno je v sedanjem trenutku da se budno pazi na interese našega velesejma, kar je naloga vsega tržaškega prebivalstva.

V zadnjem trenutku smo zvedeli, da je bil v Rimu dosežen sporazum. Padovanski velesejem se bo zaključil 25. junija, tržaški pa se bo otvoril 27. junija. Ta rešitev pa ni nikakor zadovoljiva, ker je vmesni rok (dva dni) prekratek za prevoz blaga iz Padove v Trst.

Občni zbor P. D. "Nabrežina"

V četrtek, 7. maja bo imelo PD «Nabrežina» svoj občni zbor. Člani udeležite se polnoštevilno!

1. maj 1944

(Nadaljevanje s 5. str.)

stejše in gostejše. Tu pa tam je granata zadela kakšno hišo

Ognji pa so še vedno ponosno in izzivalno goreli in oznanjali nacifašistom, da niti granate jih ne morejo ugasniti, ker je njihov ogenj v ljudeh, v njihovih srcih.

Tako je bilo na predvečer Prvega maja 1944. v slovenski Istri. Tudi danes čakajo Istrani na te kresove, čakajo na roko, ki jih bo prižgala in tako pokazala, kako ponovno gorijo njihova srca za svobodo svoje z znojem in krvjo namočene zemlje. Ta nova, prava velika nedelja ni več daleč, ker ognja sovraštva do titovskega fašizma, kot včeraj do nacifašizma, je več ko dovolj.

VOLILNA ZBOROVANJA KPI NA GORIŠKEM

«PRIMORSKI» PISARI ne da bi videl in slišal

V nedeljo so se na Goriškem nadaljevala volilna zborovanja Komunistične partije, edine stranke, ki je doslej stopila pred volivce, da jim prikaže svoj volilni program in opozori na nevarnosti, ki jih za delovno ljudstvo vsebuje sleparski zakon.

Po uspelih zborovanjih prejšnjih dni sta bili v nedeljo dve volilni zborovanji in sicer v Ločniku in v Pevmi. V Ločniku je številnemu zbranemu občinstvu govoril pokr. svetovalec in kandidat za poslansko zbornico Poletto. Njegov govor je bil resna in globoka analiza stanja, ki je nastalo po petih letih demokristjanske vlade in iz katerega ne bo izhoda, če ostane oblast v rokah klerikalcev in njihovih priveskov.

Tudi v Pevmi je zborovanje KPI nadvse uspelo. Veliki množici volivcev sta govorila tov. Simsig in Marković Zvonko, ki sta se dotaknila vseh gospodarskih vprašanj in skrbi, ki tarejo naše ljudstvo ter prikazala kot edino rešitev borbo za preprečitev, da bi se sleparski zakon mogel uporabiti. Posebno sta obravnavala vprašanje spora pevmskih kmetovalcev z ustanovo Tre Venezie, ki jo brez dvoma podpira sedanja oblast. Zmaga sil demokracije in miru na prihodnjih volitvah bi nudila vsemu slovenskemu prebivalstvu boljše pogoje življenja ter priznanje vseh narodnih pravic. Tovariš Zvonko je posebno ožigosal stališče titovcev, ki so začeli pozivati slovensko prebivalstvo, naj se vzdrži glasovanja. S tem hočejo De Gasperijevi zavezniki nuditi klerikalcem svojo pomoč in jim omogočiti, da se lažje vrinejo na oblast ter še nadalje, kot doslej odrekajo vse pravice enakopravnih državljanov goriškim Slovencem.

Uspelo zborovanje v Pevmi je očividno zelo zbodlo titovce ki so v svojem tržaškem lističu v sredo nekako kislo opisali «neuspelo» zborovanje. Pri tem so pa padli v takšno smešno laž, da jim ne moremo drugega kot svetovati, naj se v bodoče zares udeležijo naših zborovanj, tako se bodo vsaj kaj naučili ter tudi ne bodo tvegali, da ponovno podajo v tak neroden položaj. «Primorski» namreč trdi, da je tov. Zvonko toliko časa govoril, da za Simsiga ni ostalo časa. Resnica pa je, in to Pevmčani sami najbolje vedo, da je najprej govoril Simsig, nato pa šele tov. Zvonko.

MODERNA PEKARNA
E. Pieri
vedno sveži slaščičarski proizvodi - biškoti - likerji
TRST - ul. S. Cilino 113

Mesnica nrico Guerra
TRST
Campo S. Giacomo

Foto studio Edi
TRST
Ulica Oriani 2, I. nad.
(nad lekarno Picciola)

Zadruga delavcev okraja Školjet
Jestvine - sadje - zelenjava
TRST
Ulica dello Scoglio 16

Ribarnica DANEU
OPCINE
Proseška ul. 47/1

GOSTILNA
"ALLA BELLA TRIESTE"
lastnica Fioretta Apollon
ISTRSKA VINA - PIVO
MRZLA JEDILA
TRST - ul. M. D'Azeglio

Zveza demokratičnih žena STO
Ob priliki Prvega maja, praznika dela poziva vse žene, naj se združijo za ostvaritev pravičnejšega in boljšega sveta, kjer bodo lahko vsi otroci vedrega obraza

Trgovina jestvin CREVATIN GIUST
TRST,
ulica Don Giov. Bosco
telef. 93-223

Prosvetno društvo «A. Vivoda» - Campore
Manifestirajmo za to, da preprečimo uničenje naše industrije in da dosežemo odpravo brezposelnosti!
NAJ ŽIVI PRVI MAJ!

Mlekarna Franca
MLEKO - MASLO
DNEVNO SVEŽA JAJCA
TRST
ulica Commerciale 83

Sekcija Komunistične partije STO na Skoljetu
pozdravlja ob priliki Prvega maja vse prebivalstvo Skoljeta ter ga poziva na konkretno borbo za obrambo miru

Kulturni krožek «Z. Pisoni
Za mir, svobodo napredek!
Delavci vsega sveta združite se!
Naj živi Prvi maj

P. D. «Marij Matjašič - Milan»
BARKOVLJE
Za uspešen razvoj ljudske kulture, naj ŽIVI PRVI MAJ!

Prosvetno društvo «Pietro Mercandel»- Griž
Naj živi Prvi maj, d manifestacije za m in dan borbe vseh d matratov proti imp rialistom in netilcev vojne!

DEMOKRATICNA SOLIDARNOST
pozdravlja ob priliki Prvega maja vse, ki se borijo za zaščito demokratičnih svobošč in

Sekcija Kom. partije ST Pončane
Ob priliki PRVEGA MAJA želi, da borba za svobo nadaljevala pod g slom za CIVILN UPRAVO

Zveza partizanov STO in Zveza bivših antifašističnih pol. preganjancev
Želeč obilo uspehov v borbi za mir, poziva prebivalstvo, naj sledi idealom borcev za svobodo

CELICA MIZARJEV «REDIVO»
Ob priliki Prvega maja poziva vse d lavce v borbo mir. Živel Prvi ma

PROSVETNO DRUSTVO OPCINE
Za kulturo in napredek!
NAJ ŽIVI PRVI MAJ!

ENOTNI SINDIKAT PEKOVSKIH DELAVCE
želi enotnost kat gorije v borbi mir, delo in svobo

Dom ljudske kulture pri Magdaleni
Za kulturni napredek in za emancipacijo delavskega razreda!

PROSVETNO DRUSTV «R. Z. HAAS»
Združimo se ob zgodovi skem dnevu Prvega ma v borbi za napredek ljud ske kulture

Sekcija Komunistične partije STO Sv. Jakoba
pošilja bratski pozdrav vsem demokratom ter se obvezuje, da se bo borila za civilno upravo in združitev obeh con

Demokratični delavci in nameščenci Delavskih zadrug
vzklikajo Prvemu maju mednarodnemu prazn ku delavcev ter potrj jejo svojo navezanost ljudskega časopisa, ki vztrajno bori za obran bo miru, svobode in de

Komunisti iz sekcije v središču mesta «E. CURIEL» in pristaniške celice «25 JULIJ»
Vzklikajoč PRVEMU MAJU, se obvezujejo, da bodo uresničili, v počastitev spomina tov. STALINA, enotnost delavskega razreda, boljše življenjske pogoje, za rešitev našega mesta in za civilno upravo.

Kmetovalci, poslužujte se pri
Kmetijski nabavljalni in prodajni zadrugi v Trstu
z. z o. j.
Centrala: TRST, u. U. Foscolo 1, telef. 94-386
Podružnici: TRST, ul. S. Mercadante 4, telef. 88-19
MILJE, ul. Roma 1

Člani in vodstvo prosvetnega društva «M. Kraljič»
vzklikajo Prvemu maju ter vabijo pristaniške delavce, naj manifestirajo za mir, svobodo in blagostanje.

Prosvetno društvo «TOMAZIC»
pozdravlja delavce, želeč Prvi maj miru in dela.

Zadruga članov Enotnih sindikatov
velika izbira oblek, perila in čevljev
TRST
trg Ponterosso 2, I. nadstr.
tel. 68-60

Združenje «TRST - ZSSR»
Pozdravlja **Prvi Maj**, praznik dela, za vedrost, mir in napredek v svetu